

Názory studentek sociální pedagogiky na rodičovství

Andrea Andrýsková

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Andrea Andrýsková**
Osobní číslo: **H17567**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Názory studentek sociální pedagogiky na rodičovství**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodičovství, mateřství a sociální pedagogiky.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníků.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- FIALOVÁ, Ludmila. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-858-5087-7.
- PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4734-705.
- HAMPLOVÁ, Dana, Simona PIKÁLKOVÁ a Jitka RYCHTÁŘIKOVÁ. *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003. ISBN 80-733-0040-0.
- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8559-8.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8308-0.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Eva Šalenová**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 22. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použítou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 16.3.2020

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělěčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3).

(2) Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat náhrady chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(3) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(4) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k větší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá otázkami rodičovství a mateřství u studentek sociální pedagogiky. Mateřství a rodičovství, je jedna z hlavních a důležitých otázek, právě u studentek vysoké školy. Teoretická část popisuje právě důležitost rodiny, její hlavní funkce, srovnává také tradiční rodinu se současnou rodinou. Dále se zde zabýváme otázkou manželství a výchovou dětí v rodině. Praktická část má za cíl zjistit názory studentek sociální pedagogiky na rodičovství.

Klíčová slova: rodina, rodičovství, mateřství, dítě, výchova, studium, kariéra

ABSTRACT

This bachelor study deals with issues of parenthood and parenthood in students of social pedagogy. Motherhood and parenthood is one of the main and important issues, especially for college students. The theoretical part is characterized by a real family, its main function, compares the traditional family with the current family. We also ask questions about marriage and raising children in the family. The practical part aims to expect the views of students of social pedagogy on parenting.

Keywords: family, parenthood, motherhood, child, education, study, career

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Tímto bych chtěla poděkovat mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Evě Šalenové, za vedení mé bakalářské práce, za rady a připomínky při zpracování. Také bych chtěla poděkovat celé mé rodině a přátelům za podporu.

„Rodina je jednou z nevyhnutelných podmínek štěstí.“

Lev Nikolajevič Tolstoj

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 RODINA.....	12
1.1 DEFINICE RODINY	12
1.2 STRUKTURA A FUNKCE RODINY	13
1.3 RODINA Z POHLEDU HISTORICKÉHO – TRADIČNÍ RODINA	15
1.4 PROMĚNA RODINY – MODERNÍ RODINA.....	16
2 RODIČOVSTVÍ	19
2.1 POZDNÍ RODIČOVSTVÍ A ABSENCE RODIČOVSTVÍ	20
2.2 VÝCHOVA DĚTÍ	20
2.3 MANŽELSTVÍ.....	22
2.4 PORODNOST	24
3 KARIÉRA VERSUS STUDIUM A RODIČOVSTVÍ.....	27
3.1 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 VÝZKUM.....	33
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	33
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	33
Hlavní výzkumná otázka: Jaké názory zaujímají studentky sociální pedagogiky na rodičovství?	33
Dílní výzkumné otázky:.....	33
4.3 VÝZKUMNÝ CÍL	33
Dílní výzkumné cíle:	34
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	34
4.5 VÝZKUMNÁ METODA.....	34
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	35
4.7 ANALÝZA DAT.....	36
4.7.1 Názory studentek na rodičovství.....	36
4.7.2 Pozdní rodičovství a ideální věk pro rodičovství.....	41
4.7.3 Kariérní rozvoj nebo rodinný život.....	43
4.7.4 Orientační rodinný život versus plány do budoucna.....	44
4.7.5 Výchovný styl	46
4.7.6 Inspirace v předmětech sociální pedagogiky	47
4.8 SHRNUTÍ A INTERPRETACE DAT.....	49
4.9 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	51
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	53

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	56
SEZNAM OBRÁZKŮ	57
SEZNAM TABULEK.....	58
SEZNAM GRAFŮ	59
SEZNAM PŘÍLOH.....	60

ÚVOD

V bakalářské práci se zabýváme studentkami sociální pedagogiky a jejich názory na rodičovství a rodinu jak orientační, ve které se narodili, tak rodinu prokreační a budoucnost této rodiny. Zda je právě rodina orientační nějak ovlivnila. Rodina je primární činitel ve výchově a v celém životě, jak dětí, tak i dospělých, a je nezbytnou součástí života každého člověka. Proto se tato práce zaměřuje na rodinu a její důležitost v životě studentek sociální pedagogiky.

Bakalářská práce se zabývá rodičovstvím, mateřstvím a výchovou dětí u studentek sociální pedagogiky a tvoří ji teoretická a praktická část.

V teoretické části bakalářské práce je cílem poskytnout čtenářům informace týkající se rodiny, funkce rodiny, proměny rodiny od historie po současnost a změny, kterými rodina časem prochází. Dále se zde čtenáři můžou dočíst o rodičovství a také absenci rodičovství nebo jen pozdní rodičovství. Zaměříme se také na stránku sociální pedagogiky, která úzce souvisí s tímto tématem, protože sociální pedagogika pracuje s více odvětvími a jedním z nich je právě rodina a rodinné prostředí. Sociální pedagog, který je také zmíněn v teoretické části, má velké množství oblastí, ve kterých může působit, jednotlivé oblasti si společně vymezíme.

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na názory studentek sociální pedagogiky na mateřství a rodičovství. V dnešní době je velmi časté odsouvání narození prvního dítěte a je to právě u žen, které studují vysokoškolské vzdělání, nebo vzhledem k preferujícím kariérnímu růstu. Důvody, díky kterým by právě posunuli mateřství, jestli by dali přednost spíše kariéře, nebo jestli by posunuli mateřství z důvodu studijního růstu. Dalším ústředním tématem je rodičovství z pohledu studentek sociální pedagogiky, jaké vztahy s dětmi preferují, zda jsou nakloněny pro autoritativní nebo spíše pro výchovu volnou, a také jak by samy postupovaly ve výchově vlastních dětí. Také se zaměříme na výchovu v orientační rodině, zdali má nějakou souvislost s rodinou, kterou studentky plánují do budoucna.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

V první kapitole se zaměříme na rodinu jako důležitý činitel v životě každého člověka, formulujeme si několik definic rodiny od známých autorů, kteří se právě rodinou zabývali. Dále si vymežíme strukturu rodiny a její důležité funkce. Dále se velmi stručně podíváme na rodinu z historického hlediska a rodinu současnosti, protože se postupem času velmi podstatně mění, dochází k velkému množství rozvodů, mění se základní role v rodině.

1.1 Definice rodiny

Kraus (2008, s. 80) vymezuje rodinu jako malou, primární, sociální skupinu.

Kraus uvádí, že i přes veškeré problémy, kterými rodina procházela v rámci historického hlediska, je nadále nenahraditelnou institucí jak pro dospělého jedince, tak i pro dítě. Rodina předává hodnoty z jedné generace na druhou a působí jako „socializační činitel“. (Kraus, 2008, s. 79,)

Rodina je jedna instituce, která reprezentuje zařízení sociálního charakteru. Hlavním úkolem, které rodina umožňuje, je zprostředkování osobního prostoru, aby se mohla společnost rozmnožovat. Za charakteristické rysy rodiny se považuje ochrana všech členů. Nedochází ke změně formy rodiny a dopomáhá stabilizovat změny v okolí, ale nebrzdí svůj rozvoj a růst. (Možný, 2006, s. 14)

Podle Sobotkové je rodina v primárním souvislosti lidské zkušenosti od kolébky až po hrob. (Sobotková, 2007, s. 11)

Říčan mluví o rodině jako místě, kde je důležitá pravda a upřímnost, hlavně je důležitá otevřenost všech členů rodiny, a hlavně by rodina měla být v souhrnu vzájemná. (Říčan, 2013, s. 60)

Velké procento lidí pokládá šťastnou rodinu a život v ní za hlavní jádro hodnoty svého života. Každý mám stále před zraky základní vzorec rodiny, kterým je maminka s tatínkem a jejich děti. (Možný, 2006, s. 24)

Možný (2006, s. 25) uvádí, že: „rodina je ideální krabičkou poslední záchrany, když přijdou těžké časy.“

Podle Krause můžeme vymezit čtyři druhy rodiny. Prvním typem, je rodina, která je tvořena pouze rodiči jakožto matkou a otce a dětmi, nazývaná tzv. „nukleární rodina“. Druhým typem je rodina „rozšířená“, kdy v této rodině se nejedná pouze o základ, ale je zde i zbytek členů, kteří jsou rodiny součástí, a to blízké příbuzné, které žijí a jsou součástí prvního typu

rodiny, jedná se např. o prarodiče, strýce a tety. Třetím type označujeme rodinu, ve které jeden ze zakladatelů první rodiny nukleární vyrůstal. Nazývá ji „orientační“, je to rodina kde jedinec vyrůstá a je v ní dítětem. Posledním druhem rodiny je rodina prokreační, na kterou jedinec navazuje po rodině, ve které vyrůstá. „Jedinec si ji sám založí v dospělosti, jedná se o rodinný svazek, který si jedinec založí.“ (Kraus, 2008, s. 80)

„Z hlediska průběhu socializace“ je důležité, do jaké míry rodina zvládá funkce, které má plnit. Kraus proto vymezuje následující druhy rodiny. První rodinu, která zabezpečuje a splňuje všechny své funkce, se nazývá „funkční“. Dalším druhem, kdy rodina nedostatečně plní své funkce, ale život celku rodiny není ohrožen, označuje jako „dysfunkční rodinu“. A posledním typem, který nese název „afunkční“, je rodina, která neplní své funkce a je „narušen socializační vývoj dítěte“. (Kraus, 2008, s. 80)

1.2 Struktura a funkce rodiny

Kraus (2008, s. 80) vyznačuje čtyři druhy rodiny:

- *Rodina nukleární (jaderná)*- rodina nukleární je tvořená rodiči a dětmi.
- *Rodina rozšířená (velká)* – rodinu rozšířenou tvoří základní jádro, jimiž jsou rodiče a děti, a právě tato rodina je rozšířená o prarodiče, strýce, tety a další příbuzné, kteří jsou velmi blízcí rodině.
- *Rodina orientační* – rodina orientační je ta, ve které člověk vyrůstá jako dítě.
- *Rodina prokreační* – pod rodinou prokreační označujeme rodinu, kterou si člověk v dospělém věku zakládá sám.

První funkce, která je důležitá pro rodinu je funkce **biologicko-reprodukční** protože, rodina je vnímána jako nejlepší prostředí pro uskutečnění reprodukce lidského druhu. Smyslem lidského života je narození dítěte, protože staví před nás nové výzvy a cíle. Být rodičem je vnímáno jako symbol „dospělosti a zralosti osobnosti každého člověka“. Avšak v současné době dochází k proměnám role rodiny, které dříve byly samozřejmostí, např. odkládání porodnosti a manželství, mnoho partnerů se rozhodlo nemít dítě, ale také mnoho párů mít dítě chce, ale bohužel to nejde. (Procházka, 2012, s. 103)

Druhou funkcí, která nese také podstatnou důležitost je funkce **sociálně-ekonomická**. Tato funkce vychází z podstaty, že ve společnosti rodina funguje jako „integrální sociální skupina i ekonomický subjekt“, kde je zabezpečena hmotné bytí členů rodiny. Rodina je důležitým

„spotřebitelem“ ale také „tvůrcem ekonomických hodnot“. Ekonomickou funkce je možné vyjádřit, jako možnost zaručit „ekonomické a sociální podmínky“ pro zabezpečení a uskutečnění potřeb všech členů rodiny. (Procházka, 2012, s. 105)

Další funkce je důležitá z hlediska rodičů a vztahu k dětem, nese název **výchovná funkce**. Jako jeden ze zásadních cílů rodiny je i výchova a péče o děti. Jedná se o „cílevědomou a záměrnou snahu rodičů“, která vede k uskutečňování výchovné funkce, kdy se jedná o zcela nezopakovatelnou a skvělou možnost dát svým dětem „hodnoty a normy společenského chování“, přispívat ke vzdělávání a sebevýchově, být pro své děti vzorem v rámci výchovy, ale také podpora v situaci, kdy to budou vyžadovat. (Procházka, 2012, s. 106-107) Sami rodiče někdy přenáší odpovědnost za výchovu na školu a čekají, že profesionální vedení učitelů opraví chyby, kterých se rodiče v rámci výchovného přístupu dopustili. (Kraus, 2008, s. 82–83)

Neméně podstatnou funkcí, je funkce **socializační**, protože rodina je prostředím, kde se dítě naučí uzpůsobit se životu, zvládnout „základní návyky a způsoby chování“, které jsou ve společnosti naprosto častý. Socializace dětem nabízí posunout se z rodinného prostředí do širšího světa a zorientovat se v něm. (Procházka, 2012, s. 109)

Tato funkce, která má název **emocionální**, je velmi důležitá a nepostradatelná. Žádná instituce nevytvoří „citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty“, tak jako rodina (Kraus, 2008, s. 83). Pozitivní vztahy členů rodiny jsou zásadním dispozice citového rozvoje jedince. (Procházka, 2012, s. 109)

V další funkci, která se nazývá **ochranná a domestikační**, se jedná o zajištění a péči, která se vyznačuje uspokojování životních potřeb všech členů rodiny. Dále sem patří participace „na zdravotní péči, sociální zajištění prarodičů a péče o člena rodiny se speciálními potřebami“. (Procházka, 2012, s. 110) Domestikační funkce zajišťuje zázemí, rodina je konkrétním prostorem, kde člen rodiny najde „fyzické útočiště a emocionální přijetí“. (Procházka, 2012, s. 110) Poslední funkcí, která se zabývá rekreací a trávení volného času je funkce „rekreační a regenerační“. Jedná se o trávení volného času rodiny, kam patří, jakým způsobem rodina svůj volný čas tráví, jakým zájmovým činnostem se jednotliví členové rodiny věnují a jakým způsobem rodina tráví dovolenou. (Procházka, 2012, s. 110) Rodina by neměla zapomínat na rekreaci, relaxaci a zábavu. Těchto aktivit se účastní všichni členové rodiny, ale je samozřejmostí, že pro děti mají tyto aktivity nejdůležitější hodnotu. (Kraus, 2008, s. 83)

1.3 Rodina z pohledu historického – Tradiční rodina

Do roku 1989 počítali dospívající lidé, že o jejich budoucím životě a osudu budou rozhodovat nebo většinou rozhodují větší nebo menší „mocní“ nebo právě sousedé, učitelé, ředitelé atd. podle toho, jaké měla rodina, hlavně rodiče dospívajícího, postavení ve společnosti a jaké styky měli s lidmi a jak to dokázali uplatnit v jejich dobro. (Kučera et al., 2000, s. 45)

Podle Možného (2006, s. 25) byla rodina objevena člověkem právě proto, že se nedalo v té době nikomu věřit a na nikoho se spolehnout.

F. Le Play vymezil tři druhy rodiny, při kterých poznával, jak jsou rodiny rozděleny a uspořádány. Prvním druhem rodiny byla rodina „**patriarchální**“, kdy všichni, kteří patří do rodiny, pracují pro potřeby rodiny, vše se dělí a nemají právo na odměnu. Po založení rodiny a sňatku dětí, stále má nad nimi pravomoc nejstarší otec. Rodina je velmi pevná a velmi důkladně dodržují tradice. Úkolem silnějších členů rodiny je ochraňovat a držet ochranu nad chatrnými členy v rodině, také je jim zakázán další jejich osobní rozvoj. (F. Le Play cit. dle Možný, 2002, s. 32) Podle Veselé (2003, s. 50) se modelem „patriarchálním rozumí tradiční rodina“. Jednalo se o muže, kteří byli nejdůležitější v rodině, o všechno a o všechny se starali a také o všem rozhodovali. Muž byl „hlava rodiny, zastupoval roli ochránce, vůdce a živitele rodiny“, bylo to z důvodu jeho velkého ekonomického růstu a moci. Naopak žena byla povinna starat se o domácnost a její provoz, o výchovu dětí a domácí práce v rodině. Po roce 1989 se tento velmi ustálený model rodiny mění a pojetí se rozpadá, z důvodu nárůstu vyšší ekonomické moci a vyššího vzdělání žen než mužů.

Druhým typem, který F. Le Play vymezil, je „**rodina nestabilní**“, vznikla v bohatých a vzdělaných vrstvách lidstva, kdy do této rodiny jsou zahrnuti rodiče a jejich „neprovdané děti“, které po svatbě opouští rodinu a následně se nepodílí na žádných slibů a záruk vůči své rodině. Rodina nemá pevný základ, má velmi slabé jádro, rodiče a zbytek rodiny většinou zůstávají bez přátel a jsou odtrhnuti od světa a umírají sami. (F. Le Play cit. dle Možný, 2002, s. 32) A posledním typem (modelem) rodiny je „**rozvětvená rodina**“, základem rodiny je dům, ve kterém po svatbě zůstává nejstarší syn se svou rodinou, ale můžou zde zůstat i jeho rodiče, svobodní sourozenci, tety, strýce a služebnictvo, syn je dědic rodu, nese zodpovědnost za dodržení a pokračování rodinných tradic, nese odpovědnost za rodiče až do smrti, také o sourozence, než dokončí vzdělání. (Možný, 2002, s. 32-33)

1.4 Proměna rodiny – Moderní rodina

Společně s modernizací rodiny se také rozrostla velká řada rozvodovosti a malá míra porodnosti, což se ukazovalo na počátku 30 let, kdy na jednu ženu připadli pouhé dvě děti a tím bylo méně než u jejich starších generací. (Možný, 2006, s. 23)

„Rodinu současnosti je možno považovat za institucionalizovaný sociální útvar nejméně tří osob, mezi nimiž existují rodičovské, příbuzenské nebo manželské vazby.“ (Stašová cit. dle Kraus, Poláčková et al., 2001, s. 78)

Kraus (2008, cit. dle Procházka, 2012, s. 115-116) uvádí výčet procesů, které současnou rodinu charakterizují:

1) Demokratizace uvnitř prostředí rodiny- demokratizace je proces, který proměnil role, které měli rodiče a děti v tradičně vymezené rodině. Role, je způsob chování v rodině, prožívání aktivit a vzájemná interakce. Otec v současné rodině ztrácí dominanci a žena získává výraznější postavení, více práv, ale i povinností. Vztahy v rodině jsou v současné době spíše partnerské, a není zde rozdělena dělba práce, ale v rukou matek je stále péče o domácnost.

2) Izolovanost rodiny- rodina je ve světě sociální nejistotou. V současnosti je více přelidněný svět, ale každý si zde najde svou intimitu a zázemí. A spíše se mezi sousedy ztrácí vztahy, a tím narůstá i domácí násilí či zneužívání a nikdo to neumí rozpoznat.

3) Rodina se zmenšuje- reprodukce se velmi změnila, chování se zcela změnilo, přibývá počet jednočlenných domácností a přibývá také osamělých žen s dětmi.

4) Dezintegrace rodiny- odráží se zde proměna životního způsobu dospělých i dětí, kdy především je ovlivnění vzájemného soužití a interakce, kdy se děti a dospívající stahují do sociálních sítí šířených internetem. V dnešní době se rodina už velmi málo schází a řeší společně problémy, spíše se každý zajímá o všudypřítomné elektronické komunikace a zábavu, která tomu konkuruje.

5) Přetížení rodiny- v tomto rysu se píše o nadměrném zatížení rodičů pracovními aktivitami, kdy jsou rodiče velmi zaneprázdnění, a jejich aktivity, kdy vedou nějakou firmu nebo soukromé podnikání, zasahují do života všech členů rodiny. Tím jsou rodiče velmi vyčerpaní a nemají dostatek sil na výchovu dětí, běžné starosti a řešení problémů, které prochází běžným životem jedince. Rodina už není emocionálně vyvážená a tím mizí i podstata na základní regeneraci sil.

Častým důsledkem může být dominance dvoukariérového způsobu života, kdy je velmi potřebné a rychlé vrácení matek z rodičovské dovolené, do pracovního procesu, kdy může být díky tomu narušen vztah v rodině. Rodina je domovem, a když je někdo doma velmi málo, je zde také narušení principů, podle kterých kdysi dva lidé, toužící spolu žít, rodinu založili.

6) Nestabilita rodiny- v nestabilní rodině dochází často k velkému výskytu rozvodů, v dnešní společnosti, se rozpadá každé druhé manželství, také právě boj o děti ovlivňuje jejich stabilitu na celý život. Rozvod pro dítě znamená velké ovlivnění psychického vývoje, také může dojít ke zneuctění jedné či obou rodičovských rolí. Partneri často uzavírají svazek a mají další děti a tím vzniká pro dítě velmi složitý komplex vztahů.

7) Socioekonomická diferencovanost rodin- spadá sem právě chudoba, která vzniká při ztrátě zaměstnání a příjmů, a tím se promítne i do situace celé rodiny. Při nezaměstnanosti jednoho nebo i obou rodičů vede k předlužení domácnosti.

Shrnutí kapitoly I.

V první kapitole jsou zmíněny definice rodiny podle různých autorů jako je např. Kraus, Sobotková, Možný a další významní představitelé. Dozvídáme se, že rodina je nejdůležitější a primární sociální skupinou v životě člověka. Dále se v kapitole můžeme dozvědět jaké jsou důležité funkce a členění rodiny, jako nejdůležitější sociální instituce v životě člověka. Ke konci první kapitoly se dozvídáme o rozdělení rodiny a jejich proměn z hlediska historického a současného kontextu. Rodina z hlediska historického nazýváme jako tradiční rodinu, kdy F. Le Play vymezil tři druhy rodiny z hlediska dělení a uspořádání. Kdy prvním typem můžeme označit rodinu „patriarchální“, druhou rodinou označujeme rodinu „nestabilní“ a poslední typ, který F. Le Play vymezuje je rodina „rozvětvená“, všechny druhy jsou podrobně popsány právě v této kapitole. V protikladu popisujeme v kapitole první, rodinu moderní neboli rodinu v současnosti, její charakteristiky ze současného hlediska, protože rodina v posledních letech prochází velkými změnami, a právě tato skupina velmi ovlivňuje celý život lidstva.

Další, tedy druhá kapitola nese název rodičovství, rodičovství souvisí s velkým množstvím pojmů a některé si zmíníme právě ve druhé kapitole. Do malého množství pojmů můžeme zahrnout výchovu dětí, která je jedna z nejdůležitějších v rodičovství, dalším pojmem je manželství, které také velmi úzce souvisí se zakládáním rodiny, a také nahlédneme do statistik co se samotné porodnosti týče.

2 RODIČOVSTVÍ

Podle Sobotkové (2007, s. 153) je rodičovství „nesmírně závažný, citlivý, variabilní a složitý jev.“

Důležitou roli v rozhodování o rodičovství hraje aspekt „**psychologického tlaku a aspekt sociálního tlaku**“, protože mateřství je stále považováno za běžný jev a je právě u mladých dívek samozřejmostí. „**Psychologický tlak**“ je spíše ze strany samotných rodičů, když žena chce mít dítě, ale nemůže, má potíže s neplodností propadá psychickým problémům, např. propadá pocitu ztráty, může mít také vztek, ale může se i cítit, že jí někdo ublížil, protože si o věcech intimního charakteru nemůže určit sama. Naopak ženy, které nechce dítě a nechystá se na mateřství, je považována za upjatou, emocionálně proměnlivou nebo dokonce i sobeckou. „**Sociální tlak**“ můžeme označit jako předpoklad ze strany rodiny a blízkých přátel, kdy se většinou jedná o starší rodiče, kteří doposud ještě nemají vnouče nebo také děti, které nemají sourozence. (Sobotková, 2007, s. 156 – 157)

Rozmezí mezi 20 a 35 lety můžeme označit jako období mladé dospělosti, při které bychom měli být schopni vzít v potaz úkoly, které s dospělostí souvisí, můžeme do nich zahrnout: roli zaměstnance a profesní růst, ustálený vztah s partnerem (může se jednat o manželský svazek) a rodičovství. Právě tyto úkoly se postupně splňují, ale také se může jednat o další úkoly, které je možné ještě realizovat. (Vágnerová, 2000, s. 304)

Ve druhé polovině 20. století se výrazně změnil začátek rodinného života, nejdříve bylo v popředí manželství neboli sňatek a následovalo jednotné vybudování domova, nyní se jedná tedy o změnu v pořadí, nebo je zcela moderní vynechání sňatku, kdy většina lidí volí spíše nesezdané žití. (Hamplová et al., 2003, s. 11)

V dnešní době všechny generace, které se rozhodnou uzavřít manželský svazek, do několika let založí rodinu. U mladší věkové kategorie je to však o něco později než u starší generace, u které je to ve většině případech do dvou let od svatby. Pouhých 10% manželských párů je do 10 let od spojení manželského svazku bezdětná. (Hasmanová/Marhánková et al., 2012, s. 68)

V dnešní době je nejlepší doba na založení rodiny a rodičovství okolo třiceti let věku života jedince. Ženy jsou ve většině případů vyspělejší a rychlejší ve vývoji než muži, proto není úplně špatně, když je žena starší než muž, ale je tu zádrhel v postavení rolí, kdy muž dodržuje větší respekt právě k ženě. (Švejcar, 2003, s. 22)

2.1 Pozdní rodičovství a absence rodičovství

Sobotková označuje pozdní mateřství po dovršení 35 let věku matky. Pozdní rodičovství není žádná novinka, ale s každým rokem se zvyšuje počet se starších matek. Nejpravděpodobnější je pozdní mateřství u matek, které jsou vysokoškolsky vzdělané, pracují ve městě nebo se zajímají jen a pouze o kariérní růst, tyto matky také často jsou úplně bez potomků. (Sobotková, 2007, s. 154)

Co se týká výchovy a pozdního rodičovství, tedy výchova dítěte starších rodičů, není úplně na škodu, protože rodiče jsou více dozralí, a právě ve výchově více zodpovědní a sebevědomější, i když někdy i docela přecitlivělí např. co se týká požadavků dítěte, ale za to mají dostatek času na výchovu dítěte. Právě takoví rodiče mají dítě v pozdějším věku, protože usilují o kariérní růst, a právě kvůli dítěti ji rádi na chvíli ukončí a tráví čas s dítětem. V tomto pozdějším věku je u rodičů nebezpečné pořízení dítěte, kdy může mít žena právě v tak pozdním věku komplikace při porodu nebo dítě může mít nějakou vrozenou poruchu. U rodičů v pozdějším věku je také větší míra citlivosti a strachu o dítě a tím se na dítě více zafixují, navíc se díky věku nemůžou věnovat na plno aktivitám, které dítě vyžaduje, příkladem jsou sportovní aktivity. (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 172)

Výrazně se zvyšuje i průměrný věk matek při narození dětí, který můžeme pozorovat v posledních dvou desetiletích, kdy v devadesátých letech, většina žen rodila před dosažením 25 let věku a v dnešních letech se věk žen zvýšil o 5 let, tedy na 30 let věku žen. V roce 2018 se zvýšil i věk prvorodiček na 28,4 let, je to po delším zastavení kdy věk matek při porodu prvního dítěte byl na 28,2 letech. (ČSÚ, © 2018).

2.2 Výchova dětí

Výchova má velmi důležitý úkol v životě a vývoji společnosti, vede ke zlepšení a lepšímu sociálnímu vývoji. Výchova je jedna z nejdůležitějších vlastností, ve kterém se každý člověk odlišuje od ostatních lidí ve společnosti. Ve výchově hraje důležitou roli prostředí, společně s dědičností a ztvárněním sebe samého, při kterém dochází k rozvoji člověka. (Laca, 2011, s. 59)

Podle Lacy (2011, s. 86 - 87) má výchova velmi obtížný postup a základem úspěchu je souhra a sjednocení se ve stejném způsobu výchovy jak institucí, jako je rodina tak i škola a učitelé v ní, tak i spoluúčast jiných osob.

Když se rozhoduje o výchovném stylu a výchovném procesu, jedná se o složitý proces, který je v blízké souvislosti s celým rozvojem osobnosti právě rodiče, celý proces může úzce souviset právě s prožitkem ze svého dětství a vlastní zkušenosti, jaký měl jedinec vztah ke svým rodičům nebo také k osobnostem, které se podílely na jeho výchově, také osoby, které rozvíjely jeho vzdělání, inteligenci a psychosociální vývoj. Velký dopad na výchovu však mohou mít také negativní zážitky, jako jsou konflikty, úzkosti, které právě rodič zažil nebo jimi zrovna prochází. (Kimplová, 2008, s. 23)

„Dětem se dostává morální výchovy již dlouho předtím než jdou do školy.“ (Rozehnalová, 2004, s. 9)

Výchovu můžeme pojmout jako úmyslné usměrňování, které směřuje k vniknutí do celého života jedince, kdy se snažíme o socializaci člověka v daném sociálním prostředí. (Kraus a Poláčková, 2001, s. 41)

Po rodičích se vyžadují dvě schopnosti, aby dokázali mít lásku ke svým dětem aby dětem předali vše co je potřeba a přispěli tak k jejich úspěšnému vývoji, tím je „láska něžná a láska přísná“. „Něžnou láskou“ se myslí, že rodič bude ke svým dětem hodný ale zároveň i upřímný a přirozený, každý ji v sobě má, jen je musíme dát volnost, abychom toho dosáhli, u některých jedinců může ale trvat déle, než ji v sobě naleznou, může to být z důvodu chladné výchovy od vašich rodičů. „Láskou přísnou“ se myslí výchova s dodržením pravidel bez toho, aby byl rodič nazlobený nebo naopak musel povolit. Jedná se o pevnou výchovu, avšak za dobrý účelem. (Biddulph a Neckařová, 2011, s. 12-13)

K dělení výchovných stylů přispěl svým experimentem psycholog K. Lewin se svými kolegy v roce 1939, kteří rozpracovali výchovu do třech stylů:

- *Autokratické (autoritativní, dominantní) vedení* – výchovný styl je specifický velkým množstvím trestů, velmi oblíbené jsou také příkazy ze strany vychovatele, nedbá na touhy, požadavky a nezbytnosti dítěte, dítě nemá příliš svobody, je málo samostatné.
- *Slabé vedení (liberální vedení, liberální výchova)* – dítě nemá správné vedení nebo jen malé, ze strany rodičů, nemá na dítě příliš velké nároky, pokud má nějaká požadavek, je mu jedno, zda byl splněn.
- *Sociálně integrační (sociálně integrativní, demokratické) vedení* – jedná se o styl výchovy, při kterém je dítěti dána možnost výběru a dítě si může samo určit, s vychovávaným je diskutováno o práci. Je zde do jisté míry pochopení, vychovatel je

spíše vzorem, než aby bylo použito velké množství trestů a zákazů. (Lewin cit. dle Čáp a Mareš, 2007, s. 303-304)

Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku „rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti“. (Česko, 2012)

V dnešní společnosti je ale velkým problémem výchova a zaměření výchovy, kdy se jedná o problém, který přechází do jakéhosi „nezdravého sociálního prostředí“ díky nichž nás přepadá velké množství překvapení. Jedna strana se snaží o výchovu demokratickou, kdy se jedná o spravedlnost, co se týče podmínek a zásad, ale na druhé straně pozorujeme rozpor mezi bohatou rodinnou a chudou rodinnou v naší společnosti, a tím vznikají i určité rozpory, protože některé vrstvy si myslí, že mají větší práva a nároky, ale právě tomu tak není, protože by si měli být všichni rovni a měli by mít stejná práva. (Laca, 2013, s. 7)

2.3 Manželství

Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku „je manželství považováno za trvalý svazek muže a ženy. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.“ (Česko, 2012)

V roce 1993 bylo manželství v české společnosti základem a předpokladem ke štěstí a duševnímu zdraví a normalitě. Manželství se stalo součástí jedince a osobnosti. (Fialová, 2000, s. 22)

„Manželství je instituce stará téměř jako lidstvo samo.“ Naši předchůdci už požadovali, aby bylo žití muže a ženy ve společném vztahu, podloženo písemnou formou a bylo jasně dáno, kdo má jaké práva a co je rodina, prostě aby bylo vše jasně dáno. (Vondrušková, 2010, s. 128)

Vondrušková (2010, s. 129) popisuje 4 druhy svazků. Prvním svazkem je „monogamie“, který je v dnešní době běžný, je to spojení jednoho muže a jedné ženy. Dalším je svazek nazývaný „polygamie“ jedná se o svazek jedné ženy nebo jednoho muže právě s více

osobami opačného pohlaví, když se jedná o ženy je to „polygynie“ neboli „mnohoženství“, a když jde o muže jedná se o „polyandrii“ neboli „mnohomužství“. Takové sňatky jsou dnes velmi vzácné.

Sobotková (2007, s. 156) ve své knize uvádí, že je v posledních letech více rozvedených ale i právě opětovně uzavřených manželství a neustále počty rostou.

Když mluvíme o manželství, můžeme ji označit jako jeden z nejstarších organizací v historii člověka, i kdy nejdříve bylo manželství bráno jako soužití dvou různých pohlaví a bylo bráno za trvalé a svaté, nyní je tomu jinak. Nynější manželský svazek je volnějšího charakteru, nemá přesně určená pravidla při vystupování a nejsou zde přesně určené pozice a postavení jednotlivých rolí. (Hoffmann-Nowotny, 1988, cit. dle Vágnerová, 2000 s. 333)

Podle Vágnerové (2000, s.334) můžeme mluvit o manželství „kdy jde o přijetí společensky vymezeného životního stylu dospělosti.“ Můžeme ho tako označit za obřad, kdy stanovíme přesný začátek nové životní etapy. Jedinci si tímto zajistí nové pozice, kdy můžeme mluvit o větším významnosti než v pozici svobodného jedince. „Manželská role se stává významnou součástí osobní identity.“ (Vágnerová, 2000, s. 334)

Manželství můžeme označit za těžkou zkoušku, kdy můžeme odhalit obavy ale i vyhlídky nebo právě očekávání něčeho nového. Někteří manželé právě těmto potížím chtějí uniknout a přes to všechno spolu žijí tzv. „na hromádce“. Na manželský vztah můžou mít také vliv zkušenosti a prožitky z dětství a vztahy se sourozenci, kdy jde především o výchovu v minulých částech života, tak aby si dokázali dát mnoho lásky, jeden druhému. Za úspěch v manželství můžeme považovat sloupy, stojící na „charakteru, morálních hodnotách a altruismu“ .(Rozehnalová, 2004, s. 32)

V České republice je stále více osob svobodných, a právě osob v manželství je v naší populaci méně. Když se podíváme na osoby nad 15 let, je jich stále dostatek ale úbytek manželského sňatku je stále menší. V roce 2018 byl nejvyšší počet uzavřených manželství od roku 2008, tedy 54,5 tisíc a jednalo se o 1,9 tisíc více než před rokem tedy v roce 2017. Počty uzavřených manželství od 90. let 20 století ale stále klesají, avšak v roce 2013 se počet zastavil, v roce 2013 bylo nejméně uzavřených manželství, číslo činilo 43,5 tisíc párů. (ČSÚ, © 2018).

Manželský vztah se upevňuje a roste díky tomu, že utužujeme své soukromí, ale musíme odřvat své potřeby, naděje, a právě i sny, právě druhému a tím docílíme, větší důvěry mezi sebou a budeme si jeden druhého cenit. Každý člověk od manželství očekává něco jiného a

přináší si s sebou i nějaké představy, a právě taková očekávání jsou úplně jiná, než má váš protějšek. Má-li člověk příliš mnoho očekávání, je pravděpodobné, že nedopadne manželství úplně podle představ a zkrachuje. Lidé by se měli v manželství vnímat jako osobnosti, díky tomu se rozrosteme ale také naplníme své očekávání a potřeby.

U mladých dospělých můžeme definovat jako manželství, ve kterém si zkoušíme zahojit zranění z předešlých zkušeností, je možné že se právě zranění uzdraví z minulých šrámů na duši, ale měli by spolu otevřeně mluvit a pracovat na jejich vztahu. (Orvin, 2001, s. 171-174)

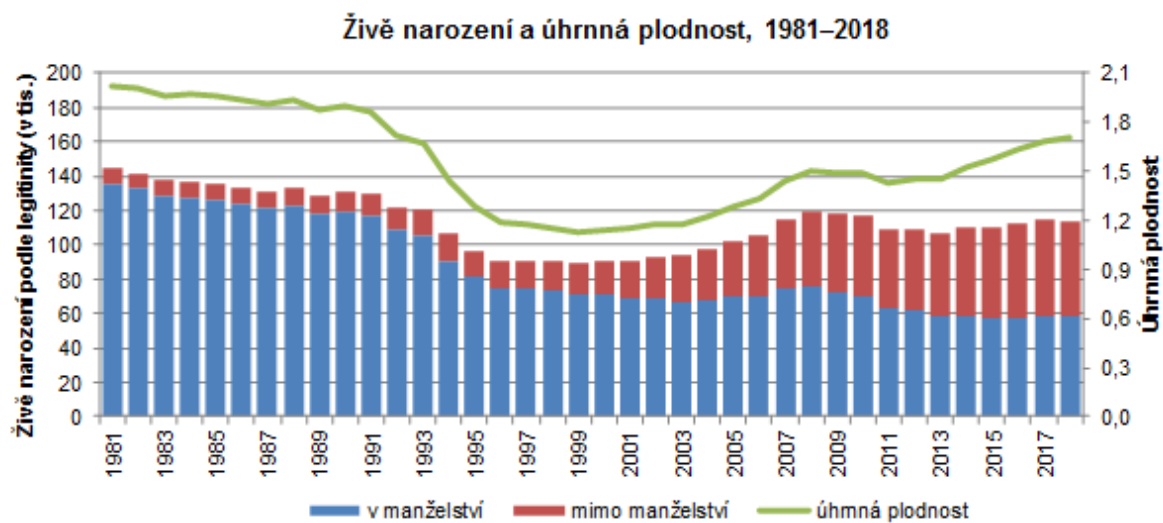
2.4 Porodnost

Pokles porodnosti můžeme dávat za vinu vzniku antikoncepčním prostředkům, díky nimž můžeme rozčlenit dvě základní věci, kterými je sex a rozmnožování, pokud tyto dvě věci spojíme tak by došlo k plození. Právě dnešní svět nabídne jedinci mnoho možností a šancí, díky nimž se odsouvá početí dítěte a jedinec tak může naplnit jeho život. (Rabušic, 2001, s. 139)

K velkému poklesu porodnosti můžeme řadit už sedmdesátá léta, a tedy přesněji jejich první polovinu, kdy se po celé Evropě velmi snížila porodnost. V devadesátých letech, můžeme vidět pokles porodnosti, do dvaceti let života. (Možný, 2002, s. 26-28)

V České republice bylo v roce 2018 narozených dětí o 369 méně, než před čtyřmi lety, tedy v roce 2014 a celkově se tedy v roce 2018 můžeme bavit o 114 036 dětech živě narozených. Právě i v tomto roce (tedy 2018) se o 384 dětí více, narodilo do manželství, a právě o 753 dětí méně, než v předchozích letech se narodilo dětí mimo manželství. V tomto roce, také stoupl průměrný věk (ČSÚ, © 2018).

Obrázek níže, popisuje počty dětí, které se narodily v letech 1981-2018, na obrázku také můžeme vidět počty živě narozených dětí do manželství, kterých postupem času více ubývá, a také děti, které se narodily mimo manželství, kterých opačně přibývá.

Obrázek 1 Tabulka s počtem živě narozených dětí a úhrnná plodnost ¹

Zdroj: czso.cz (© 2018)

¹

Pozn.: „Úhrnná plodnost, tedy průměrný počet dětí připadající na jednu ženu při zachování věkově specifických měř plodnosti daného roku.“ (ČSÚ, © 2018)

Shrnutí kapitoly II.

Ve druhé kapitole jsme se zaměřili na rodičovství. Vysvětlili jsme si o čem je rodičovství, a jaké důležité aspekty jsou důležité při rozhodnutí o začátku rodičovství. Následně jsme zmínili krátkou podkapitolou pozdní rodičovství nebo úplnou absenci rodičovství, protože s postupem času je odkládání velmi nový trend.

Jednou z hlavních příčin odkládání rodičovství je kariérní růst. Velmi důležité je také téma výchova dětí, které úzce souvisí s rodičovstvím a mateřstvím, ne každý člověk jej má v sobě, ale u každého jedince je možnost rozvoje. Následně jsme si zmínili statistiky porodnosti.

V poslední kapitole zmiňujeme tematiku manželství a nesezdaného soužití, a také i soudobé trendy ve výchově dítěte.

V další kapitole se zaměříme na sociální pedagogiku a kariérní růst. Sociální pedagogika je v blízké souvislosti s mateřstvím a rodičovstvím, a právě prací s lidmi.

3 KARIÉRA VERSUS STUDIUM A RODIČOVSTVÍ

Zaměstnání je druh práce, která je smluvně opatřena, je řízená směnou a za to je získána určitá mzda, jedná se o placený druh práce. Ale práce, kterou se myslí jakákoliv lidská činnost, kdy nějakým způsobem manipulujeme s věcmi, je převážně vykonávána doma, tedy mimo zaměstnání a převážně se na tomto druhu práce podílí ženy. (Možný, 2002, s. 150)

Podle Možného se v polovině dvacátého století rozdělovaly ženy, kterou jsou vdané, do třech postojů k zaměstnanosti. Prvním stanovisko je *konzervativní*, kdy ženy, které jsou vdané, nebo matky, by neměli pracovat. Někteří byli toho názoru, že ženy by neměli vůbec pracovat, jen v domácnosti. Dalším stanoviskem je *nekonzervativní stanovisko*, kdy by měli pracovat jen ženy, které nejsou matky a nemají děti, jakmile se matkou stanou, měli by skončit v zaměstnání a navrátit se, jakmile děti dorostou a nebudou potřebovat péči od matky. Posledním stanoviskem je *egalitární přístup*, kdy říká, že se ženě, která je delší dobu s dítětem doma znehodnotí kvalifikace. Pokud je s dítětem delší dobu doma, vypadne z profese a bude odsouzena k horšímu druhu práce. (Možný, 2002, s. 152-154)

Vágnerová (2000, s.317) uvádí, že způsob, jak dosáhnout něčeho vytouženého je za pomoci řemesla, něco vytouženého je např. „potřeba peněz, potřeba společenského úspěchu (ocenění a prestiž), potřeba osobního rozvoj (zlepšování znalostí a dovedností) ale také potřeba osobně atraktivní činnosti.“

Hasmanová/Marhanová et al., (2012, s. 68-70) uvádí, že nejdříve zakládají rodinu lidé, kteří mají maturitní vysvědčení a to do 5 let od uzavření svazku manželského. Vysokoškolští studenti mají první dítě většinou až kolem devátého roku od uzavření manželství, ale po dvanácti letech od sňatku má většina populace alespoň jedno dítě. Jedná se ale o velké rozdíly mezi mladou a starší generací. Mladší generace plánuje uzavření manželského svazku a zakládání rodiny v pozdějším věku, z důvodu dlouhé doby vzdělání ale také kvůli placené práci a jejího začátku.

3.1 Sociální pedagogika

Sociální pedagogika je poměrně novým oborem, který vychází z filozofie vztahu společnosti a člověka, a druhý aspekt, ze kterého sociální pedagogika vychází je sociální práce neboli starost o druhé osoby a péče o ně, což je aktuální už od počátku historie. (Procházka, 2012, s. 11)

Vznik Sociální pedagogiky můžeme řadit do 20. století a místem vzniku je Německo, kdy se jednalo o výchovu narušené mládeže, která páchala trestné činy, tento obor zahrnuje také „osoby sociálně znevýhodněné“, pod které můžeme řadit děti a mladistvé, které mají nějakým způsobem problémovou nebo nefungující rodinu, např. alkoholici, vyrůstají ve špatném prostředí a tím se nerozvíjí jejich vývoj. (Průcha, 2015, s. 87–88)

Hlavní zájem sociální pedagogika klade na pomoc těm, kteří nejsou v dobré situaci a potřebují pomoc. (Kraus, 2014, s. 39)

Co se týká sociální pedagogiky a jejího zaměření, jedná se o pět různých přístupů, jedním z nich jde o „objekt výchovy“, což je práce jak se sociální skupinou, jak z hlediska profesního zaměření, zájmu tak etniky apod. tak také má vliv na individualitu. Dalším přístupem jsou „formy a podmínky výchovy“, kdy se sociální pedagogika zaměřuje na výchovu mimo školní prostředí, tzn. domácnost neboli rodinné prostředí, ale také lokální prostředí výchovy. Třetím přístupem sociální pedagogiky je zaměření na „cíle výchovy“, kdy jde o potřeby jak společnosti, tak lidumilné vystupování. Předposlední zaměření sociální pedagogiky je „k metodám výchovy“, kdy jde o zprostředkování způsobu výchovné práce. Posledním zaměřením je „sociální pomoc“, jak vzájemná pomoc jedincům, kteří se nacházejí v ne úplně vhodných podmínkách, jak už z ekonomických důvodů, tak třeba i zdravotních nebo etnických důvodů, následně jde o péči a výchovu těchto jedinců. (Kraus, 2014, s. 40)

Sociální pedagogiku můžeme chápat jako pomoc mládeži, dětem ale také lidem s problémy jak z ekonomické strany, tak ze stránky psychické. (Laca, 2011, s. 28)

Profese sociálního pedagoga můžeme vymezit dvěma funkcemi: „činností integrační“ a „činností rozvojovou“. Pokud mluvíme o funkci integrační, jedná se o pomoc a útěchu osobám, které se ocitly v tíživém stavu, označujeme je termínem klienti, takový lidé můžou být problémem pro své okolí, jak z důvodu psychických, tak sociálního ohrožení. Další funkcí je činnost rozvojová, kdy chceme dosáhnout správného vývoje osoby, jak už cestou k výplně volného času, tak ke správnému stravování, kdy všechny rozvojové aktivity jsou především prevencí pro všechny osoby i když mluvíme o dětech, mladistvých ale i dospělých. (Kraus, Poláčková, 2001, s. 34)

Sociální pedagog, má velké možnosti, kde může působit, první oblastí je ve školství, mládeže a tělovýchovy, kdy sociální pedagog může být uplatněn třeba v domovech dětí a mládeže, střediscích volného času, dětském domově, školním klubu, ve školní družině, organizace ochranné výchovy, také výchovného poradenství (můžeme mluvit o výchovných poradcích

na školách) ale také se může zaměřit na preventivně výchovnou péči, ve kterých jde hlavně o krizová centra a střediska mládeže. Další oblastí je oblast spravedlnosti, kdy sociálního pedagoga můžeme řadit do sféry penitenciární a postpenitenciární péče, kdy mluvíme o vychovateli v nápravných řízeních, také v organizacích probačních pracovníků a také ve věznicích. Následující oblastí je zdravotnický resort, kdy můžeme mluvit o psychiatrické léčbě, rehabilitačních zařízeních ale také může působit v kontaktních centrech např. pro drogově závislé. Předposlední oblastí je oblast sociální, kdy může najít působnost jako sociální asistent, sociální kurátor pro mládež, také organizace pro seniory a péče o ně, nebo v ústavu sociální péče. Poslední oblastí je resort vnitra, kdy sociálního pedagoga můžeme uplatnit v utečeneckých táborech a nápravných zařízeních. (Kraus, Poláčková, 2001, s. 39-40)

Mühlpachr (2004, s. 85) vymezuje sociální kompetence, které jsou efektivní v sociální vyspělosti, jedinec, který takové má se nazývá „sociálně kompetentní“. Mezi sociální kompetence můžeme řadit např. jedinec umí naslouchat druhým lidem a umí s lidmi komunikovat bez zábran a problémů, jedinec je klidný a vyrovnaný, umí být po všech stránkách pozitivní, jedinec je tvořivý a umí jednoduše vystupovat v jednání a řešení problémů, je velmi klidný a dokáže v druhých vyvolat uvolnění a klid, je velmi přátelský a právě díky komunikaci dokáže poznávat nové lidi, má velmi rozsáhlé zájmy, je celkově kladně naladěný, jak k sobě samému, tak k ostatním lidem, dokáže být velmi dobrý v organizaci, a s lehkostí dokáže vést lidi, je ohleduplný, liberální a velmi citlivý,

Shrnutí kapitoly III.

Ve třetí kapitole jsme se zaměřili na vývoj zaměstnání pohledem žen, jakou roli sehrávaly ženy v zaměstnání dříve a jakou roli sehrávají nyní. Vymezili jsme si tři přístupy postavení žen k zaměstnání, které jsme si popsali podle Možného.

Druhá polovina třetí kapitoly nese název sociální pedagogika, sociální pedagogika je humanitní obor, který má za úkol pomoci právě lidem v těžké životní situaci. Zaměřuje se na všechny věkové skupiny od dětí až po seniory. Sociální pedagog pomáhá lidem, kteří mají ekonomické problémy, psychické problémy a také se zaměřuje na sociální stránku, např. z nejdůležitější instituci, jako je rodina. Můžeme zde získat informace o uplatnění pedagoga, kterého můžeme radit jak do školství, tak do oblasti zdravotnictví, ale třeba i do resortu spravedlnosti.

Shrnutí teoretické části

Rodina je nejdůležitější institucí v životě člověka. V první kapitole jsme si shrnuli, co je to rodina, jaké důležité funkce si nese a vymezili jsme si rodinu v tradičním pojetí a rodinu v moderním pojetí neboli rodinu současnosti, protože rodina se s postupem času velmi mění a vyvíjí. Proto jsme si moderní rodinu popsali podrobněji a zaměřili se také na charakteristiky právě moderní rodiny.

Druhá kapitola se nese ve znamení samotného rodičovství, kdy rodičovství můžeme považovat za velmi těžkou zkoušku, někteří mají rodičovství v těle, ale právě někteří se musí velmi snažit, aby tuto těžkou stránku v sobě objevili, právě s tím souvisí i absence rodičovství, kdy některé ženy nejsou na rodičovství připraveny nebo vůbec děti nechtějí, ale také to může být z opačné stránky, kdy dítě mít nemůžou.

Poslední kapitola je o sociální pedagogice, jako součást rodičovství, protože sociální pedagogika je humanitní obor, který pomáhá a podporuje druhé, a právě tento obor může do nějaké míry ovlivnit rozhodnutí o rodičovství. Jedná se především o práci s lidmi, některé může rodičovství odradit právě díky práci s lidmi, ale na druhou stranu může některé jedince přimět k tomu, aby si děti pořídili hned po studiu.

Celá teoretická část je návazností na praktickou část, kdy celý výzkum je zaměřen na rodičovství a mateřství a názory právě studentek sociální pedagogiky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na názory studentek sociální pedagogiky na mateřství a rodičovství. V dnešní době je velmi časté odsouvání narození prvního dítěte a je to právě u žen, které studují vysokou školu, nebo vzhledem k preferujícímu a kariéernímu růstu.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem této práce je zjistit, jaké názory zaujímají studentky sociální pedagogiky na rodičovství a mateřství. Jaký zaujímají názor, jestli preferují spíše kariéerní růst nebo rodinný život a jaká je jejich zásadní role v rozhodnutí o pořízení dítěte. Jakou roli hraje finanční zajištění, zdali je pro ně důležitý svazek manželský, před založením rodiny a zda to ovlivnila nějak orientační a prokreační rodina.

4.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka: Jaké názory zaujímají studentky sociální pedagogiky na rodičovství?

Dílčí výzkumné otázky:

1. Jaké názory zaujímají studentky sociální pedagogiky k rodičovství a mateřství?
2. Jaký názor mají studentky na odsouvání rodičovství do vyššího věku a jaký věk je ideální pro pořízení prvního dítěte?
3. Preferují studentky spíše kariéerní rozvoj nebo naopak rodinný život?
4. Jak se liší orientační rodinný život studentek od života, který plánují do budoucna?
5. Jaký výchovný styl studentky preferují?
6. Který předmět ze studovaného oboru, studentky nejvíce inspiroval?

4.3 Výzkumný cíl

Cílem mého výzkumu je zjistit, jaký názor mají studentky sociální pedagogiky na mateřství a rodičovství, jestli preferují spíše kariéerní růst oproti rodinnému životu. Jak se staví studentky k odsouvání rodičovství do vyššího věku a jaký věk je ideální pro pořízení prvního

dítěte. Dalším cílem je zjistit jaké mají studentky rodinné plány, kolik dětí chtějí mít a v jakém věku a jestli je to ovlivněno vlastní zkušeností z orientační rodiny a jaký styl výchovy preferují do budoucna.

Dílčí výzkumné cíle:

1. Zjistit, jaké názory zaujímají studentky sociální pedagogiky k rodičovství a mateřství.
2. Zjistit, jaký názor mají studentky na odsouvání rodičovství do vyššího věku a jaký věk je ideální pro pořízení prvního dítěte.
3. Zjistit, jestli studentky preferují spíše kariérní rozvoj nebo naopak rodinný život.
4. Zjistit, jak se liší orientační rodinný život studentek od života, který plánují do budoucna.
5. Zjistit, jaký výchovný styl studentky preferují.
6. Zjistit, který předmět ze studovaného oboru, studentky nejvíce inspiroval.

4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Výzkumný soubor představují studentky Sociální pedagogiky na Fakultě humanitních studií ve Zlíně na Univerzitě Tomáše Bati. Každé studentce v prezenčním studiu bakalářského oboru, v prvním až třetím ročníku, byl zaslán dotazník o rodičovství, ale bylo na každé z nich, zda dotazník vyplní a sdělí svůj názor pro výzkumné potřeby, nebo se výzkumu nezúčastní. Výzkum je zaměřen pouze na studentky, nikoli na studenty, protože studentky představují většinovou část tohoto oboru.

Studentky obdržely dotazníky v elektronické podobě, přes známý a velmi jednoduchý program SURVIO. Do výzkumu je tak zahrnuto 60 studentek z každého ročníku, oboru sociální pedagogiky, prezenční formy, prvního až třetího ročníku. Celkový počet respondentů se pohybuje okolo 180, ze tří ročníků. Věková kategorie představuje věk od 19 do 25 let.

4.5 VÝZKUMNÁ METODA

Výzkumnou metodou šetření jsem si zvolila dotazníkové šetření. Dotazník je způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Je to soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba odpovídá písemně. (Chráška, 2016, s 158).

Dotazník obsahuje celkem 25 otázek, z toho máme 2 otevřené otázky, ve kterých se nenabízí respondentům žádná odpověď, je položena pouze otázka a očekává se od nich odpověď. (Chráška, 2016, s. 160) Dalším typem otázek jsme zvolili uzavřené otázky, pro respondenty jsou předloženy určité počty odpovědí, ze kterých vyberou. (Chráška, 2016, s. 160) Těchto otázek jsme zvolili 10 z toho jedna otázka má pod sebou dalších 12 výroků, na které respondent odpovídá. Dále jsme použili 13 polouzavřených otázek, kde se vyskytovala uzavřená otázka s možností odpovědi „jiné“, u kterých lze zvolit pouze jedna odpověď. Všechny otázky jsou zaměřené na téma rodičovství, manželství a výchovu dětí sociálních pedagogů. Průměrný čas vyplnění jednoho dotazníku se pohybuje okolo 10 minut.

4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT

Výzkumné šetření probíhalo od ledna do května roku 2020, kdy nejdříve byl sestaven dotazník, který byl několikrát upraven tak, aby vyhovoval a bylo z něj získáno co nejvíce použitelných dat. Následoval předvýzkum, kterého se zúčastnilo celkem 15 studentek ze třetího ročníku, oboru Sociální pedagogiky, abychom si ověřili, zda jsou otázky v dotazníku srozumitelné, pochopitelné a nebudou činit studentkám žádný problém. Zvolili jsme si studentky, o kterých víme, že je mateřství zajímá ale i studentky, kterým je rodičovství velmi vzdálené a v nejbližší době nemají v plánu otázku rodiny. Následně byl dotazník upraven, v konečné fázi obsahuje celkem 25 položek, z toho uzavřených otázek máme 10, polouzavřených otázek je v dotazníku 13 s možností odpovědi „jiné“ a otevřených otázek celkem 2, u kterých je odpověď na respondentech. Všechny otázky jsou zaměřené na téma rodičovství, jejich životní priority, manželství a výchovu dětí sociálních pedagogů.

U vybraných respondentů, jsme zvolili elektronické vyplňování dotazníků, pomocí programu Survio, na internetových stránkách. Studentky byly informovány o anonymitě dotazníku a dostali přesné instrukce o vyplnění. Požádali jsme je také o velmi přesné čtení a pravdivé vyplnění otázek, abychom měli co nejpřesnější data a výzkum byl co nejpravdivější. Celkově se nám vrátilo 114 dotazníků, které jsme použili na analýzu dat.

Analýza dat probíhala tak, že nejdříve byly odpovědi a dotazníky roztrženy a rozděleny podle věku. Poté byly jednotlivé odpovědi vloženy do počítačového programu, který nese název MS Excel a hodnoty jsme v tomto programu vložili do tabulky. Data byly rozděleny a vyhodnoceny pomocí četnosti (absolutní četnost) a procent (relativní četnost), výsledky jsou velmi přehledně zpracovány do tabulek a grafů.

4.7 Analýza dat

Výsledky, které jsme z výzkumného šetření získali, jsme rozdělili do 6 podkapitol, aby odpovídaly výzkumným otázkám. V první části jsme se zaměřili na studentky a jejich celkový pohled na mateřství a rodičovství, následovala druhá část, kdy měly studentky vyjádřit názor, zda jsou pro partnerský život nebo preferují manželský svazek při založení rodiny. Třetí část je zaměřena na pozdní rodičovství a názor studentek na ideální věk při zakládání rodiny. Čtvrtá část je zaměřena na výběr, zda upřednostňují spíše kariérní rozvoj nebo naopak by chtěli rodinný život, hned po studiu. Předposlední část je zaměřena na orientační rodinu neboli rodinu, ve které studentky vyrůstaly a jejich budoucí život, jaké vidí rozdíly a zda se s tím nějak ztotožňují a chtějí jít ve stejných stopách ze své orientační rodiny. Poslední část je zaměřena na preferenci výchovného stylu a výchovný styl v jejich orientační rodině.

Výzkumu se zúčastnily studentky ve věku 19 až 25 let.

Věk respondentek	Počet	Podíl
19 let	18	16 %
20 let	26	22,81 %
21 let	32	28,07 %
22 let	24	21,05 %
23 let	9	7,89 %
24 let	4	3,51 %
25 let	1	0,88 %
Celkem respondentek	114	100 %

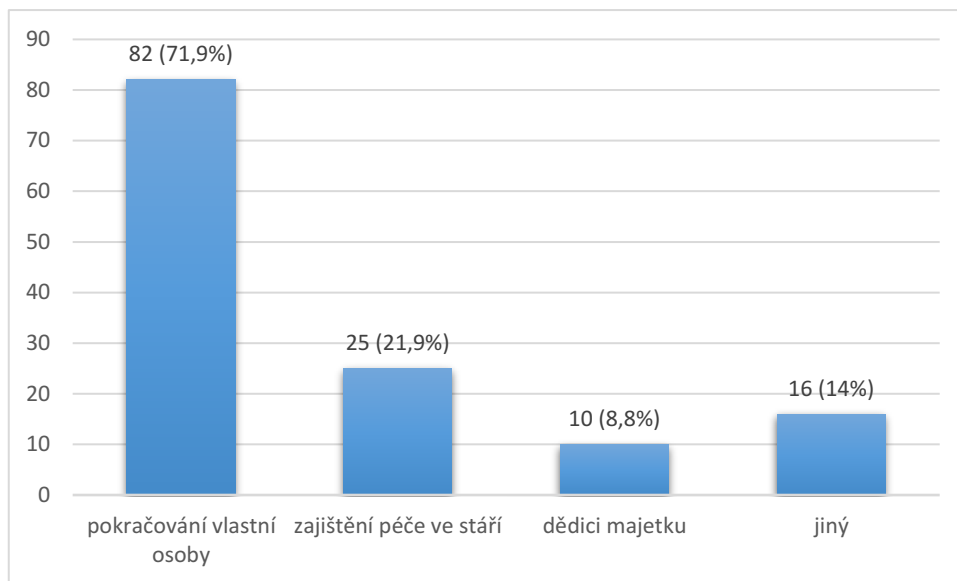
Tabulka 1 - *Věk a počet respondentek*

Nejvíce studentek, které se zapojily do výzkumu bylo ve věku 21 let, což představuje 28,07 % z celku, kdy celkový počet respondentek byl 114. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou byly studentky ve věku 20 let, kdy výzkumu se zúčastnilo 26 studentek, tj. 22,81 % z celku. O něco málo méně bylo studentek ve věku 22 let, kterých se zúčastnilo celkem 24 tj. 21,05 %. Nejméně zastoupenou skupinou, byly studentky ve věku 25 let a výzkumu se zúčastnila studentka pouze 1, tj. 0,88 % z celkového počtu.

4.7.1 Názory studentek na rodičovství

Výzkumnou otázkou jsme si zvolili názory studentek na rodičovství, tato výzkumná otázka zahrnuje položky 5, 6, 9, 14, 15, 18.

Položka 15: Z jakého důvodu si myslíte, že je dobré mít potomky?

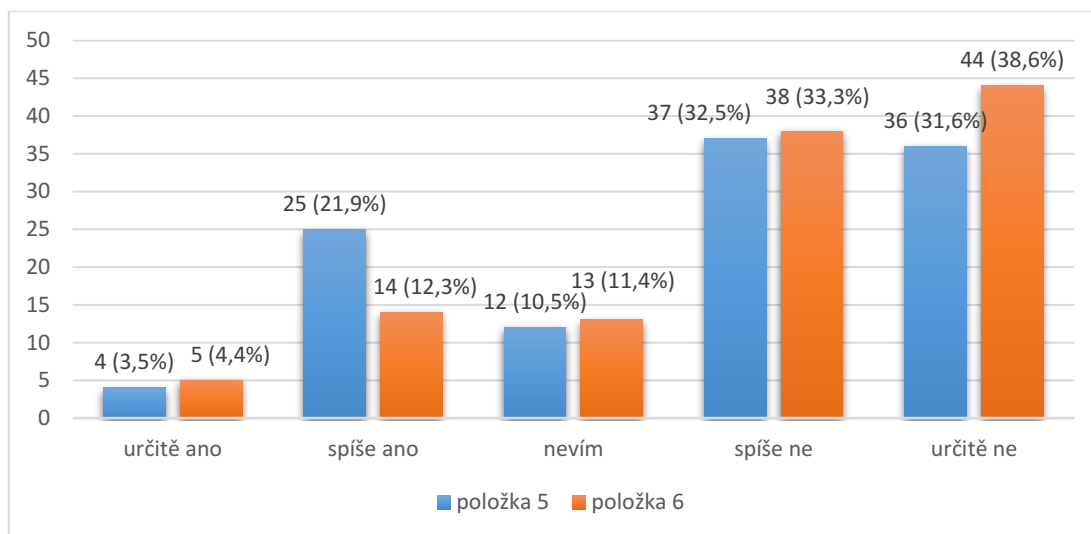
Graf 1– Důvody, proč mít dítě

Jiný: *smysl života, děti jsou radost, rodina - společenství, zajištění pokračování populace, ekonomické výhody, výsledek partnerské lásky, nejsme sami v budoucnu,*

Na otázku, proč je dobré mít potomky, nejvíce respondentek odpovědělo, že z důvodu pokračování vlastní osoby, takových respondentek bylo 82 což představovalo 71,9 % z celku, druhým nejpočetnějším důvodem bylo zajištění péče ve stáří, kdy na tuto otázku odpovědělo 25 respondentek, o něco méně respondentek odpovědělo a vybralo jinou variantu, tedy odpověděly podle svého názoru, takových respondentek bylo 16 tj. 14 % z celkového množství. Poslední důvod, který vybírali respondentky, byl že je dobré mít potomky z důvodu dědictví majetku, takových respondentek odpovědělo pouze 10 tj. 8,8 %.

Položka 5: *Myslíte si, že je povinností ženy, mít dítě?*

Položka 6: *Dovedete si představit život bez dětí?*

Graf 2 – *Povinnost ženy mít dítě a život bez dítěte*

Otázka, zdali si respondentky myslí, že je povinností ženy mít dítě, odpovídaly že „spíše není“ povinností, u odpovědi „spíše ne“ se vyjádřilo 37 studentek tj. 32,5%, jen o jednu respondentku méně tedy 36 odpovědí (31,6%), bylo odpovězeno „určitě ne“ Nejméně studentek dalo najevo, že rodičovství je povinnost ženy, tedy pouze jen 4 studentky tj. 3,5% z celkového počtu. Z toho vyplývá, že většina studentek nesouhlasí s tím, že je povinností každé ženy mít dítě a založit rodinu.

U otázky číslo 6, kdy jsme se ptali respondentek, zdali si dovedou představit život bez dětí, se vyjádřilo nejvíce studentek, že „určitě ne“, tedy vyjádřilo se 44 studentek (38,6%). Z toho vyplývá, že většina studentek chtějí založit rodinu.

S položkou 5 koresponduje výrok č. 3 (otázka č. 25) kdy nejvíce respondentek uvedlo, že není povinností každé ženy pořízení dítěte.

Položka 9: *Kolik dětí byste chtěla mít?*

	Počet	Podíl
Žádné dítě	6	5,3 %
1 dítě	18	15,8 %
2 děti	65	57,0 %
3 děti	20	17,5 %
Více jak 3 děti, kolik	5	4,4 %
Celkem respondentek	114	100 %

Tabulka 2 – *Počet dětí, které chtějí mít respondentky*

Kolik- 5 dětí, 4 děti

Z tabulky plyne, že nejvíce respondentek, tedy 65 (57,0 %) chce mít 2 děti, o dost méně respondentek, tedy 20 respondentek (17,5 %) chce mít 3 děti, od dvě méně, tedy 18 respondentek, chce mít pouze 1 dítě, nejméně respondentek tedy 5 chce mít více jak 3 děti, 6 respondentek (5,3 %) nechce mít dítě vůbec.

Položka 18: *Z jakého důvodu nechcete mít dítě?*

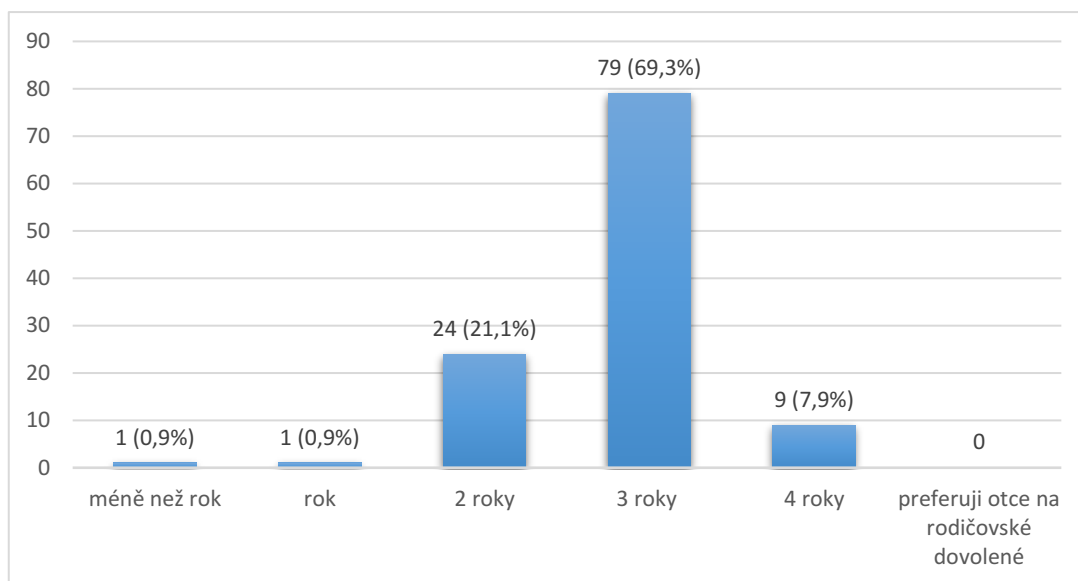
	Počet	Podíl
Děti chci	99	86,8 %
Kariéra	3	2,6 %
Nemám ráda děti	6	5,3 %
Neuměla bych se o ně postarat	4	3,5 %
Finanční důvody	4	3,5 %
Nevhodný nebo chybějící partner	4	3,5 %
jiný	3	2,6 %
Celkem respondentek	114	100 %

Tabulka 3 – *Důvody, proč respondentky nechtějí dítě*

Jiný: necítím se jako mateřský typ, chci děti,

Většina (99 tj 86,8 %) respondentek děti chce, zbytek respondentek má důvod, proč nechce mít dítě. 6 respondentek (5,3 %) dítě nechce, protože nemají rády děti. Důvodem, kterým je, že by se o ně neuměly postarat nebo z finančních důvodů nebo jim chybí nebo mají nevhodného partnera, je stejný počet respondentek tj 4 (3,5 %). Nejnižší počet respondentek, tedy pouze 3 (2,6 %) nechtějí mít dítě z jiného důvodu.

Položka 14: *Jak dlouho by měla být matka doma s dítětem?*

Graf 3 – *Délka matky na rodičovské dovolené*

Z grafu vyplývá, že 79 respondentek, tj. 69,3 % je pro, aby matka byla doma s dítětem 3 roky, o něco méně, tedy 24 respondentek tj. (21,1 %) si myslí, že má být matka doma s dítětem 2 roky. Žádná respondentka nepreferuje otce na rodičovské dovolené.

Položka 13: *V jakém časovém odstupu je podle vás optimální mít děti?*

	Počet	Podíl
Dříve než po roce	2	1,8 %
Po 1 roce	14	12,3 %
Po 2 letech	52	45,6 %
Po 3 letech	40	35,1 %
Po více jak 3 letech, kolika	11	9,6 %
Celkem respondentek	114	100 %

Tabulka 4 – *Optimální časový odstup mezi dětmi*

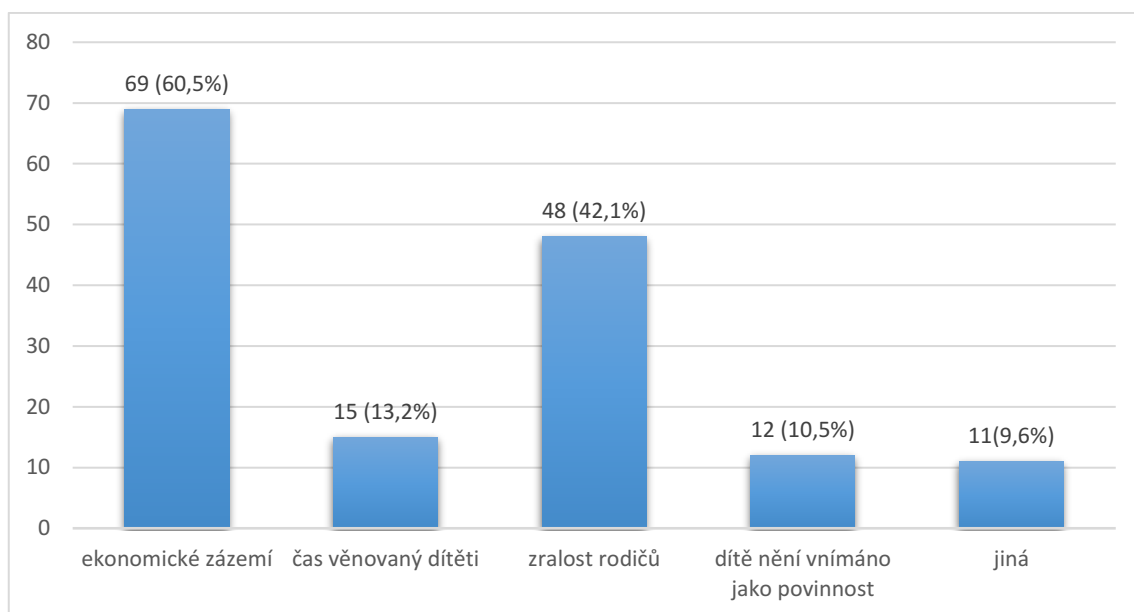
Po více jak 3 letech, kolika: po 4 letech, mezi 4 a 5 lety, po 5 letech

Z dat je patrné, že 52 respondentek tj. 45,6 %, chce mít druhé dítě v odstupu 2 let. O dvanáct respondentek méně, tedy 40 respondentek (35,1 %) chce mít děti po 3 letech. Po prvním roce dítěte chce pouze 14 respondentek (12,3 %), pouze 11 respondentek tj. 9,6 %, chce mít dítě po více jak 3 letech. Nejméně respondentek chce mít děti dříve než po roce, tedy 2 respondentky (1,8 %).

4.7.2 Pozdní rodičovství a ideální věk pro rodičovství

V následující podkapitole budeme hledat data, která jsou spojena s pozdním rodičovství, výhody a nevýhody odsouvání rodičovství a věk, který by měl být ideální pro pořízení prvního dítěte. Položky, které se k této podotázce vztahují jsou 7, 11, 12

Položka 11: *Jaké si myslíte, že jsou největší výhody pozdního rodičovství?*

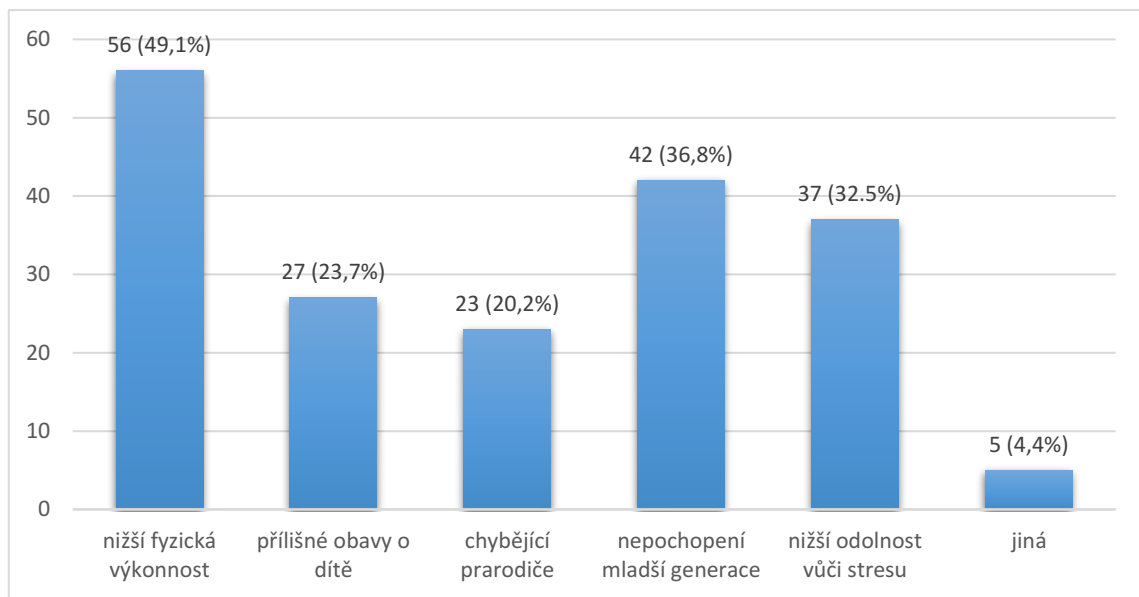

Graf 4 – *Výhody pozdního rodičovství*

Jiná: finanční zabezpečení, žádná výhoda

Respondentky se zabývaly otázkou rodičovství v pozdním věku, jaké máme výhody, nejvíce respondentek zvolilo odpověď, že je dobré pozdní rodičovství z důvodu ekonomického zázemí, což bylo 69 respondentek tj. 60,5 %. Druhou nejpočetnější odpovědí byla odpověď, že rodiče jsou více zralí na rodičovství, kdy odpovědělo 48 respondentek tj. 42,1 % z celkového počtu. Nejmenší počet získala odpověď jiná, tuto odpověď si zvolilo pouze 11 respondentek tj. 9,6 %.

Položka 12: *Jaké si myslíte, že jsou největší nevýhody pozdního rodičovství?*

Graf 5 – Nevýhody pozdního rodičovství

Jiná: snížení plodnosti, nevím, riziko postižení u dětí, brzké stárnutí rodičů, rizikové těhotenství

Respondentky hledaly negativní důvody na pozdním rodičovstvím, 56 respondentek (49,1 %) odpovědělo, že nevýhodou je nižší fyzická výkonnost, další nevýhodu určily, že často dochází k nepochopení mladší generace, bylo zde odpovězeno 42 respondentkami (36,8 %). Nejméně respondentek bylo u odpovědi „jiná“ pouze 5 (4,4 %).

S položkou 12 koresponduje výrok č. 5 (otázka č. 25) kdy nejvíce respondentek uvedlo, že odkládání mateřství je velmi rizikové.

Položka 7: *Jaký si myslíte, že je ideální věk pro pořízení prvního dítěte?*

Věk	Počet	Podíl
18-22 let	9	8 %
22-26 let	63	55,30 %
26-30 let	40	35,10 %
30-35 let	3	2,60 %
35 a více let	0	0,00 %
Celkem respondentek	114	100 %

Tabulka 5 – *Ideální věk pro založení rodiny*

Z tabulky 5 vyplývá, že většina respondentek (63 respondentek tj. 55,30 %) si myslí, že ideální věk, pro pořízení prvního dítěte je v rozmezí od 22 do 26 let.

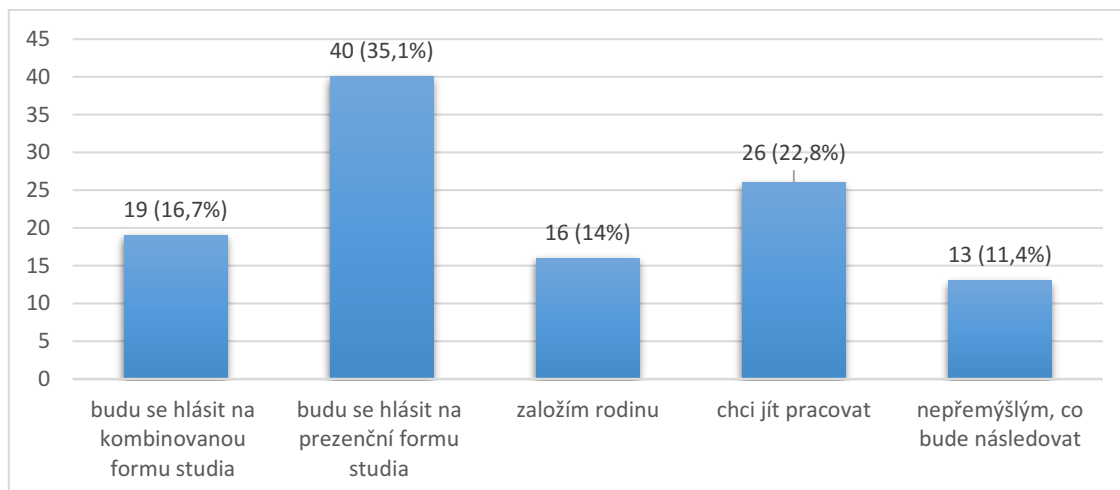
4.7.3 Kariérní rozvoj nebo rodinný život

Výzkumná otázka se zaměřuje na kariérní rozvoj a rodinný život studentek, zdali preferují spíše rozvoj a kariérní růst, nebo jsou spíše rodinný typ a chtějí žít rodinným životem. Výzkumné otázce se věnovaly položky 3 a 4.

Položka 4: *Které hodnoty jsou pro vás v životě nejdůležitější?*

Studentky seřazovaly 7 hodnot, podle důležitosti v jejich životě. Hodnoty, které zde byly vypsané byly: rodina, láska, přátelé, finance, manželství, práce/kariéra, vzdělání. Nejvíce respondentek dalo na první místo rodinu, jako nejdůležitější hodnotu v jejich životě, druhou nejvíce respondentkami zvolenou hodnotou byla láska a následovalo přátelství. Dále následovala hodnota finance a manželství, a mezi poslední patřila kariéra, která ale byla o položku výše než právě poslední vzdělání. Z toho vyplývá, že většina respondentek upřednostňuje spíše rodinu a přátele, než kariéru nebo vzdělání. K položce 4 můžeme řadit výrok č. 2 (otázka č. 25) kdy nejvíce respondentek uvedlo, že nesouhlasí s tím, že lidé musí uzavřít manželství před narozením dítěte.

Položka 3: *Po dokončení bakalářského studia:*

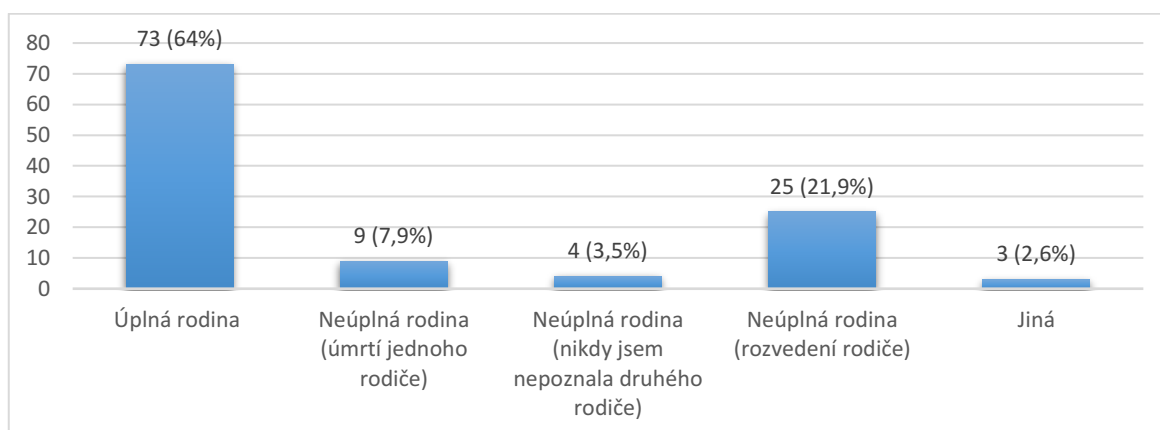
Graf 6 – Konec studia a následné plány

Nejvíce respondentek u otázky číslo 3 odpovědělo, že by chtěly pokračovat ve studiu a hlásit se na prezenční formu navazujícího studia, což bylo 40 studentek (35,1 %). Pouze 16 studentek (14 %) z celku, chtějí založit rodinu a pouze 26 studentek (22,8 %) by chtělo jít do pracovního procesu. Z toho vyplývá, že většina studentek chce pokračovat ve studiu vysoké školy.

4.7.4 Orientační rodinný život versus plány do budoucna

Následující podkapitola vztahující se k výzkumu, je zaměřena na orientační rodinu respondentek a plány, které mají do budoucna. Položky z dotazníku, které se k následující podkapitole vztahují jsou 10, 16, 19, 20.

Položka 19: *V jaké rodině jste vyrůstala?*

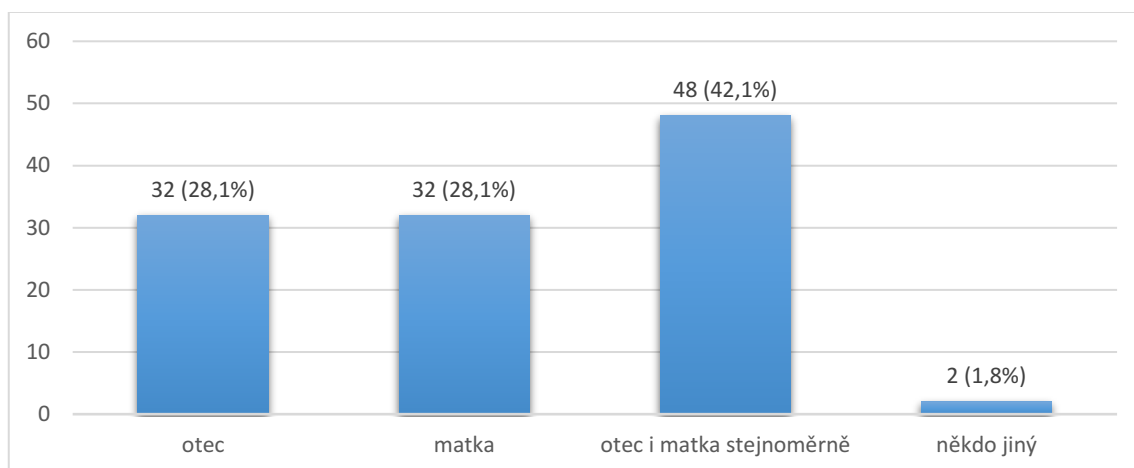

Graf 7 – Orientační rodina pohledem studentek

Jiná: náhradní rodinná péče (příbuzenská pěstounská péče), vychovala mě babička, do 14 let úplná rodina

Položka 19 byla zaměřena na orientační rodinu, ve které studentky vyrůstaly. Nejvíce studentek vyrůstalo v rodině úplné, což jsou oba rodiče, těchto studentek bylo 73 (64 %) z celkového počtu 114. Dále bylo 26 respondentek, které vyrůstaly v rozvedené rodině, tj. 21,9 % z celkového množství. Ostatní respondentky tvořily spíše malou část, kdy vyrůstaly jen s jedním rodičem z důvodu úmrtí jednoho rodiče (9 respondentek tj. 7,9%) a nebo vůbec nepoznaly druhého rodiče to byly pouze 4 respondentky (3,5 %) další 3 respondentky vyrůstaly v jiné rodině (2,6%).

Položka 20: Kdo byl v rodině, ve které jste vyrůstala, autorita?

Graf 8 – Autorita v orientační rodině

Položka 16: Které oblasti jsou pro vás rozhodující, abyste zvažovala porízení dítěte?

V položce 16 měly respondentky seřadit oblasti, které by pro ně byly nejdůležitější před zvažováním založení vlastní rodiny. Z výzkumu vyplývá, že nejdůležitější roli při tomto rozhodování hraje u většiny studentek finanční zabezpečení dále postavení domu/koupení bytu, manželství, odpracován minimálně 1 rok, dostudování VŠ by podle většiny studentek ovlivnilo jejich rozhodování nejméně.

Položka 10: *V kolika letech plánujete první dítě?*

Věk	Počet	Podíl
Neplánuji děti	7	6,1 %
18-22 let	1	0,9 %
22-26 let	52	45,6 %
26-30 let	51	44,7 %
30-35 let	2	1,8 %
35 a více let	1	0,9 %
Celkem respondentek	114	100 %

Tabulka 6 – *Plánování rodičovství*

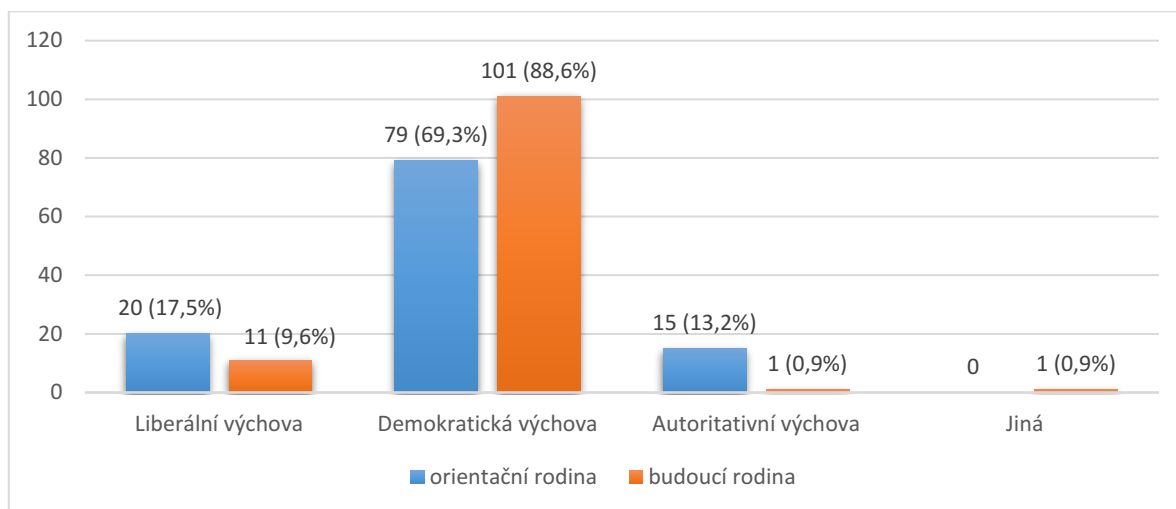
Z tabulky vyplývá, že věk 22-26 let je u respondentek je nejčastější při plánování dítěte, kdy odpovědělo 52 respondentek (45,6 %), pouze o jednu méně (51 respondentek tj. 44,7 %) respondentek považují za nejlepší věk 26-30 let, ve kterém plánují dítě. Nejméně respondentek chtějí mít dítě ve věku 18-22 let nebo 35 a více let, tedy jen jedna respondentka (0,9 %). S položkou 10 koresponduje výrok č. 1 (otázka č. 25) kdy nejvíce respondentek uvedlo, že souhlasí s tím, aby měla žena dítě do 30 let.

4.7.5 Výchovní styl

Poslední část se zaměřuje na výchovný styl, který upřednostňují pro budoucí výchovu svého dítěte a výchovný styl, který byl využit v jejich orientační rodině. V dotazníku byly na tuto otázku zaměřeny položky 21 a 22.

Položka 21: *Jaká výchova byla preferována v rodině, ve které jste vyrůstala?*

Položka 22: *Jaký způsob výchovy, byste preferovala u vlastního dítěte?*

Graf 9 – *Styl výchovy v orientační rodině. Preference stylu výchovy ve vlastní (budoucí) rodině*

Jiná: *alternativní výchova*

Z grafu vyplývá, že 79 studentek (69,3 %) bylo vychovááno v demokratické výchově, v budoucí rodině, by chtělo 101 respondentek (88,6 %) vychovávat také v demokratické výchově. Tento výchovný styl byl v obou rodinách velmi populární a byl nejvíce zastoupen, nejméně zastoupenou výchovou v budoucím životě respondentek byla výchova autoritativní, kdy ji volila pouze jedna respondentka (0,9 %) ale právě taková výchova byla použita u 15 respondentek v orientační rodině (13,2 %).

4.7.6 Inspirace v předmětech sociální pedagogiky

Tato výzkumná otázka je zaměřena na předměty, které se objevují v oboru sociální pedagogika a inspirace respondentek právě při zakládání rodinného života. Položkami z dotazníku, zaměřující se na tuto podkapitolu jsou číslo 23, 24.

Položka 23: *K založení rodiny mne nejvíce inspiroval předmět...*

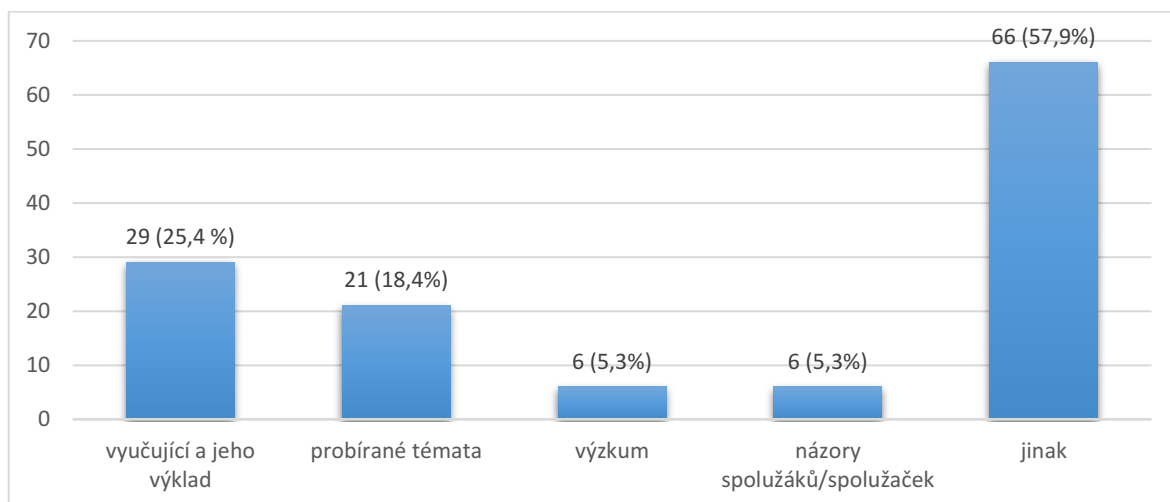
	Počet	Podíl
Metody sociálně výchovné práce	3	2,6 %
Sociální a vývojová psychologie	17	14,9 %
Sociální politika / Právo v sociální oblasti	4	3,5 %
Sociální pedagogika / Pedagogika volného času	13	11,4 %

Pedagogicko - psychologická diagnostika	3	2,6 %
Multikulturní výchova	1	0,9 %
Globální a environmentální výchova	0	0 %
Souvislá praxe	21	18,4 %
Žádný předmět	73	64 %
Celkem respondentek	114	100 %

Tabulka 7 - Předměty, které ovlivnily respondentky při zakládání rodiny

Z tabulky vyplývá, že většinu respondentek, tedy 73 tj. 64 % neovlivnil žádný předmět, 21 respondentek ovlivnila souvislá praxe tj. 18,4 %. Jeden předmět, globální a environmentální výchova neovlivnila ani jednu respondentku. Pouze jednu respondentku ovlivnil předmět Multikulturní výchova.

Položka 24: *Jak vás označený předmět/y ovlivnil/y?*

Graf 10 – *Jak označený předmět studentky ovlivnil*

Jinak: nijak, diskuze, jak to chodí v praxi, zkušenosti s dětmi na praxi. Jak jsem viděla u ostatních, že se to dá zvládnout.

Z grafu můžeme vyčíst, že poměrně velké množství, 66 respondentek tj. 57,9 %, ovlivnil „jinak“. 29 respondentek tj. 25,4 %, ovlivnil vyučující a jeho výklad, o několik méně tedy 21 ovlivnilo respondentky probírané téma. Na stejné úrovni byly odpovědi výzkum a názory spolužáků/spolužaček tedy pouze 6 respondentek pro obě odpovědi, tj. 5,3 %.

4.8 SHRNUTÍ A INTERPRETACE DAT

Shrnutí a interpretace dat, je kapitola, která ukáže, k jakým výsledkům jsme ve výzkumu přišli. Cílem této práce je zjistit, jaké názory zaujímají studentky sociální pedagogiky na rodičovství. Tento výzkum byl zaměřen na studentky sociální pedagogiky, protože jednou z oblastí, na které se sociální pedagogika zaměřuje je právě rodina a rodinné prostředí.

Názory studentek na rodičovství jsou velmi pozitivního charakteru, převážná většina studentek (88,6 %) chce mít dítě a založit rodinu, ale více jak polovina studentek (64,1 %) si myslí, že to není povinností, aby každá žena měla dítě, ovšem skoro všechny studentky (82 %) si bez dítěte nedokáží představit život. Většina studentek (88,6 %) má v plánu založit rodinu a mít standartně dvě děti (57 %), ovšem našli se i výjimky, které chtějí mít i více než klasicky dvě děti (4,4 %), například 4 nebo 5 ale jsou i studentky, které dítě nechtějí vůbec (5,3 %) nebo jen jedno (15,8 %). Proč si právě pořídit dítě, pro většinu respondentek (71,9 %) je to pokračování vlastní osoby, ale ve výzkumu byly i názory studentek jako že jejich potomci budou dědici majetku nebo také jim zajistí péči ve stáří, ale i pozitivnější důvody zde byly, jako např. že děti jsou radostí a smyslem života. Studentky, které děti nechtějí, se vyjádřili ve výzkumu, že je to z důvodu kariérního růstu (2,6 %) nebo nemají vhodného partnera (4,5 %) či právě nemají rády děti (5,3 %). Většina studentek (76,3 %) nesouhlasí s tím, že je důležité uzavřít manželství před narozením dítěte. Téma rodičovské a mateřské dovolené zde bylo také zmíněno a větší část respondentek (69,3 %) se ztotožňuje s tím, že by měla být matka doma s dítětem tři roky, žádná studentka neuvedla možnost, kdy by preferovala otce na mateřské dovolené.

Výzkum ohledně pozdního rodičovství ukázal, že většina studentek (55,3 %) je přesvědčená, že založení rodiny by mělo být ideálně ve od 22 roku do 26 roku matky, ovšem skoro polovina studentek (44,7 %) plánuje dítě od 26 let svého věku. K výhodám pozdního rodičovství se ve výzkumu studentky vyjádřily, že největší výhodou je ekonomické zázemí rodiny (60,5 %), poté zralost rodičů, ale právě v nevýhodách, se kterými se větší část studentek ztotožnila, že je podstatnou nevýhodou nižší fyzická výkonnost rodičů a také s tím související rizikové těhotenství či snížená plodnost. Dále také považují za nevýhodu pozdního rodičovství to, že rodiče jsou příliš v pozdním věku na to, aby chápali mladou generaci, také berou v potaz, že mohou mít rodiče přílišné obavy o dítě nebo nižší odolnost vůči stresovým situacím.

Z výzkumu vyplynulo, že studentky spíše upřednostňují rodinný život, dalším důležitým činitelem byla pro ně láska a následovalo přátelství, v další části žebříčku jsou pro ně důležité

finance a kariérní rozvoj, polovina studentek by chtěla po dokončení bakalářského studia pokračovat ve studiu navazujícího oboru. Jen malá část by chtěla jít do práce (22,8 %) nebo založit rodinný život (14 %). Spousta respondentek (94,8 %) je ovšem přesvědčená, že odsouzení rodičovství např. z důvodu kariérního rozvoje je poměrně rizikové a že právě mladší rodiče jsou pro děti mnohem lepší než starší rodiče.

Většina respondentek byla vychovávána v úplné rodině, tedy měly oba rodiče po svém boku. Malá část respondentek vyrůstala v rozvedené rodině. U autorit v rodinném životě tomu bylo převážně nastejno, u jedné poloviny byla autoritou pro respondentky matka a u druhé poloviny tomu byl otec.

U výchovného stylu je patrné, že většina respondentek (88,6 %) volí raději výchovu demokratickou než ostatní výchovy. U výchovy v orientační rodině je vidět rozdíl, že několik málo rodin používalo i jiný výchovný styl, jako je třeba autoritativní nebo liberální, ale většina respondentek preferuje styl demokratický. Téměř žádná studentka neoznačila, že by v jejich budoucí prokreační rodině preferovaly výchovu autoritativní nebo liberální, jen nějaké výjimky.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že jen malé množství studentek (54,3 %) bylo ovlivněno některými předměty k tomu, aby si založily rodinu. Většinou se však jedná o předmět souvislá praxe (18,4 %), kdy studentky získaly zkušenosti např. při práci s dětmi. Více jak polovinu respondentek (64 %) ovšem žádný předmět neovlivnil. Několik málo studentek (11,4 %) ovlivnil předmět sociální pedagogika a pedagogika volného času nebo sociální a vývojová psychologie (14,9 %) díky tomu, že jsou to předměty, které se částečně pojí k rodičovství. Jakmile studentky zvolily předmět, automaticky odpovídaly na otázku, jak je předmět označil, většina studentek označila, že je ničím žádný předmět neovlivnil. Studentky, které označily, že byly ovlivněny některým z předmětů uvedly, že nejčastěji je byly ovlivněny vyučováním a výkladem (25,4 %) který jim poskytoval, nebo je ovlivnilo téma, které probírali (18,4 %).

4.9 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Výzkumným šetřením jsme zjistily, že většina studentek sociální pedagogiky se ztotožňuje se svým oborem. Chtějí zakládat rodinu, ale důvodem, proč chtějí rodinný život až okolo 26 roku je, že chtějí mít nějaké finanční zabezpečení, zázemí, kde budou společně žít, vychovávat děti a mít pocit bezpečí. Také důvodem odkladu rodičovství je, že chtějí pokračovat ve studiu, jak už prezenční formě nebo kombinované formě studia a chtějí rozběhnout kariéru, než začnou žít rodinným životem.

Rodičovství je pro studentky sociální pedagogiky velmi důležitým aspektem, díky výzkumnému šetření se ukázalo, že sociální pedagogika je oborem, který je velmi zaměřen na toto téma a většina studentek chce založit rodinu.

Tento výzkum se zaměřil na studentky pouze sociální pedagogiky, další výzkum by mohl být zaměřen i na další obory a srovnání s tímto oborem, zda-li se to liší a jestli u jiných oborů budou jiné preference, např. zda budou studentky spíše pro kariéru nebo rodinný život nebo zda vůbec chtějí zakládat rodinu. Rozšíření o další a odlišené respondentky, které se zaměřují na jiný než humanitní obor, může být podkladem pro další práci např. diplomovou. Velmi zajímavých navazujícím výzkumem by mohlo být srovnání orientačního a budoucího života studentek sociální pedagogiky a jeho odlišnosti. Také by se mohl zabývat věkovým rozdílem v zakládání rodinného života jak v rodině orientační, tak budoucí rodině studentek.

ZÁVĚR

V teoretické části bakalářské práce jsme si popsali, co je rodina a vypsali jsme si definice od mnoha známých autorů, kteří se rodinou zabývají. Dále jsme se rodinou trochu více zabývali a popsali jsme si funkce a celou strukturu rodiny, ale také jsme nahlédli do historie rodiny a popsali si změny mezi rodinou tradiční a rodinou moderní. Ve druhé kapitole jsme popsali podrobněji rodičovství, protože právě toto téma bylo hlavním bodem v celé bakalářské práci. Kapitola rodičovství zahrnuje také pojmy jako je pozdní rodičovství nebo úplná absence rodičovství. V další části jsme se věnovali výchově dětí a popsali vybrané styly výchovy. V poslední části jsme se věnovali definici manželství a co se k tomu váže a také porodnost, která velkou součástí právě rodičovství, uvedli jsme si některé statistické údaje, které se týkají jak porodnosti, tak právě manželství. Třetí kapitola byla zaměřena na kariéru, studium a rodičovství, právě pohledem studentek sociální pedagogiky, sociální pedagogika je poměrně novým oborem, který je humanitně založený a má velmi rozsáhlé oblasti působnosti. Praktická část bakalářské práce byla nesena v duchu rodičovství a mateřství. Výzkum byl zaměřen na studentky sociální pedagogiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 114 studentek, které měly za úkol vyplnit dotazníkové šetření. Z výzkumu vyplynulo, že studentky sociální pedagogiky jsou spíše rodičovsky založené, než aby si budovaly kariéru, právě většina si ani nedovede představit život bez dětí, se neztotožňují ani s odsouváním rodičovství do vyššího věku. Spousta (49,1 %) se domnívá, že právě rodičovstvím ve vyšším věku nese velké množství negativních důvodů, jako je nižší fyzická výkonnost, vyšší stres a mnoho dalšího, najdou se i studentky, které vnímají i výhody v pozdním mateřství. Podle studentek je ideální věk kolem 22 až 26 roku na pořízení dítěte a založení rodiny. Většina studentek preferuje před založením rodiny, rodinného života, finanční zabezpečení a také postavení nebo koupení bytu či domu, aby měly stálé zázemí. Velké množství studentek se ztotožňuje s rodinou orientační a chtějí právě využít zkušeností z téže výchovy. Většina studentek (88,6 %) v dotazníkovém šetření zvolila, že preferují spíše demokratickou výchovu v jejich budoucí rodině, jako tomu bylo v rodině orientační.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 9788073673833.
- [2] MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006, 311 s. Studijní texty. ISBN 808642958X.
- [3] SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007, 219 s. ISBN 9788073672508.
- [4] ŘÍČAN, Pavel. *S dětmi chytře a moudře: psychologie výchovy pro rodiče a prarodiče*. Praha: Portál, 2013, 174 s. ISBN 9788026203438.
- [5] PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN978-802-4734-705.
- [6] FIALOVÁ, Ludmila. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 163 s. Studie. ISBN 8085850877.
- [7] MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 250 s. Základy sociologie. ISBN 8086429059.
- [8] MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál, 2002, 208 s. ISBN 8071786241.
- [9] VESELÁ, Renata. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 262 s. ISBN 8086432483.
- [20] PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015, 270 s. ISBN 9788026208723.
- [31] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014, 215 s. ISBN 9788026206439.
- [42] LACA, Slavomír. *Sociální pedagogika*. Brno: Institut mezioborových studií, 2011. Sociopedie. ISBN 978-808-7182-192.

- [53] HAMPLOVÁ, Dana, Simona PIKÁLKOVÁ a Jitka RYCHTAŘÍKOVÁ. *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Sociologický ústav AVČR, c2003. ISBN80-733-0040-0.
- [64] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, 528 s. ISBN 8071783080.
- [75] HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, Jaroslava, Martin KREIDL a Barbora HUBATKOVÁ. *Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788074191428.
- [86] ROZEHNALOVÁ, Marcela. *Eseje o rodině, manželství a rodičovství*. Praha: Free Teens Press, 2004. ISBN 80-902898-5-1.
- [97] BIDDULPH, Steve. *Tajemství výchovy šťastných dětí*. Vyd. 4. Přeložila Eliška NECKAŘOVÁ. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0032-1.
- [108] ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.
- [119] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 8073150042.
- [20] ŠVEJCAR, Josef a Pavel FRÜHAUF. *Péče o dítě*. Dopln., rozš., a aktualiz. vyd. Praha: Nuga, 2003. ISBN 8085903156.
- [21] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 9788024712840.
- [22] LACA, Slavomír. *Výchova - rodina - hodnoty*. Brno: Institut mezioborových studií, 2013. ISBN 978-80-87182-32-1.
- [23] *Nový občanský zákoník: zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. Právo a management. ISBN 978-808-7974-018.

- [24] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- [25] Aktuální populační vývoj v kostce. *Český statistický úřad* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>
- [26] RABUŠIC, Ladislav. *Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-01-6.
- [27] ORVIN, George H. *Dospívání: kniha pro rodiče*. Praha: Grada, 2001. Pro rodiče. ISBN 80-247-0124-3.
- [28] MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální práce*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3323-1.
- [29] VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Rodinné svátky a oslavy*. Ilustroval Kamila SKOPOVÁ. V Praze: Albatros, 2010. Oko (Albatros). ISBN 978-80-00-02318-2.
- [30] KIMPLOVÁ, Tereza. *Základy psychologie manželského a rodinného soužití*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7368-619-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd. a tak dále

např. například

Tzv. Tak zvaný

Tj. To je

ČSÚ Český statistický úřad

UTB Univerzita Tomáše Bati

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - *Tabulka s počtem živě narozených dětí a úhrnná plodnost*

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - *Věk a počet respondentek*

Tabulka 2 – *Počet dětí, které chtějí mít respondentky*

Tabulka 3 – *Důvod, proč respondentky nechtějí dítě*

Tabulka 4 – *Optimální časový odstup mezi dětmi*

Tabulka 5 – *Ideální věk pro založení rodiny*

Tabulka 6 – *Plánování rodičovství*

Tabulka 7 - *Předměty, které ovlivnily respondentky při zakládání rodiny*

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – *Důvody, proč mít dítě*

Graf 2 – *Povinnost ženy mít dítě a život bez dítěte*

Graf 3 – *Délka matky na rodičovské dovolené*

Graf 4 – *Výhody pozdního rodičovství*

Graf 5 – *Nevýhody pozdního rodičovství*

Graf 6 – *Konec studia a následné plány*

Graf 7 – *Orientační rodina pohledem studentek*

Graf 8 – *Autorita v orientační rodině*

Graf 9 – *Styl výchovy v orientační rodině. Preference stylu výchovy ve vlastní (budoucí) rodině*

Graf 10 – *Jak označený předmět studentky ovlivnil*

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1- Dotazník

Příloha P2 – Výsledky výroků z dotazníkového šetření

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážení respondenti,

jmenuji se Andrea Andrýsková a jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na Fakultě humanitních studií na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Tento dotazník je podkladem k mé bakalářské práci, na téma Názory studentek sociální pedagogiky na rodičovství. Analýzou výsledků tohoto dotazníku bych ráda zjistila postoje studentek na rodičovství. Proto bych vás ráda poprosila o vyplnění.

Dotazník je anonymní a veškeré informace budou použity pouze k vypracování bakalářské práce. Správné odpovědi zakroužkujte nebo na otázky odpovězte několika slovy.

Předem moc děkuji za ochotu.

1. Věk:

2. Studijní obor:

3. Po dokončení bakalářského studia:

- Budu se hlásit na kombinovanou formu studia
- Budu se hlásit na prezenční formu studia
- Založím rodinu
- Chci jít pracovat
- Nepřemýšlím, co bude následovat

4. Které hodnoty jsou pro Vás v životě nejdůležitější? (seřad'te odpovědi, 1- nejdůležitější, 8- nejméně důležité)

- Manželství
- Finance
- Láska
- Rodina
- Přátelé
- Vzdělání
- Práce/kariéra

5. Myslíte si, že je povinností ženy, mít dítě?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

6. Dovedete si představit život bez dětí?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

7. Jaký si myslíte, že je ideální věk pro první dítě?

- 18 – 22 let
- 22 – 26 let
- 26 – 30 let
- 30 – 35 let
- 35 a více let

8. Chcete mít v budoucnu děti?

- ano
- ne
- nevím

9. Kolik dětí byste chtěla mít?

- žádné dítě
- 1 dítě
- 2 děti
- 3 děti
- více jak 3 děti, kolik? _____

10. V kolika letech plánujete první dítě?

- neplánuji děti
- 18 – 22 let
- 22 - 26 let
- 26 - 30 let
- 30 - 35 let
- 35 a více letech

11. Jaké si myslíte, že jsou největší východy pozdního rodičovství?

- ekonomické zázemí
- čas věnovaný dítěti
- zralost rodičů
- dítě není vnímáno jako povinnost
- Jiná? _____

12. Jaké si myslíte, že jsou největší nevýhody pozdního rodičovství?

- nízká fyzická výkonnost
- přílišné obavy o dítě
- chybějící prarodiče
- nepochopení mladší generace
- nižší odolnost vůči stresu
- Jiná? _____

13. V jakém časovém odstupu je podle Vás optimální mít děti?

- Dříve než po roce
- po 1 roku
- po 2 letech
- po 3 letech
- po více jak 3 letech, kolika? _____

14. Jak dlouho by měla být matka doma s dítětem?

- méně než rok
- rok
- 2 roky
- 3 roky
- 4 roky
- preferuji otce na mateřské dovolené

15. Z jakého důvodu si myslíte, že je dobré mít potomky?

- pokračování vlastní osoby
- zajištění péče ve stáří
- dědici majetku
- Jiný? _____

16. Které oblasti jsou pro Vás důležité, abyste byla rozhodnuta si pořídit dítě? (seřad'te odpovědi, 1- nejdůležitější, 6- nejméně důležité)

- _ Manželství.
- _ Finanční zabezpečení.
- _ Postavení domu/ koupení bytu.
- _ Dostudovaná VŠ.
- _ Odpracován minimálně 1 rok.

17. Čeho se obáváte z hlediska založení rodiny? (lze označit více odpovědí)

- finanční zabezpečení.
- selhání ve výchově
- obavy z porodu
- nejsem zralá na mateřství
- Jiné? _____

18. Z jakého důvodu nechcete mít děti?

- děti chci
- kariéra

- nemám ráda děti
- neuměla bych se o děti postarat
- finanční důvody
- nevhodný nebo chybějící partner
- Jiné? _____

19. V jaké rodině jste vyrůstala?

- Úplná rodina - oba rodiče
- Neúplná rodina - úmrtí jednoho z rodičů
- Neúplná rodina - nikdy jsem nepoznala druhého rodiče
- Neúplná rodina - rozvedení rodiče
- Jiná: _____

20. Kdo byl v rodině, ve které jste vyrůstala, autorita?

- otec
- matka
- otec i matka stejnoměrně
- Někdo jiný. Kdo? _____

21. Jaká výchova byla preferována ve vaší rodině, ve které jste vyrůstala?

- Liberální výchova (volná výchova)
- Demokratická výchova (určitá pravidla ale i volnost)
- Autoritativní výchova (přísné dodržování příkazů rodičů, poslušnost dětí)
- Jiná: _____

22. Jaká způsob výchovy, byste preferovala u vlastního dítěte?

- Liberální výchova (volná výchova)
- Demokratická výchova (určitá pravidla ale i volnost)
- Autoritativní výchova (přísné dodržování příkazů rodičů, poslušnost dětí)
- Jiná: _____

23. K založení rodiny mne inspiroval předmět.....

- Metody sociálně výchovné práce
- Sociální a vývojová psychologie
- Sociální politika / Právo v sociální oblasti
- Sociální pedagogika / Pedagogika volného času
- Pedagogicko-psychologická diagnostika
- Multikulturní výchova
- Globální a environmentální výchova
- Personální management
- Souvislá praxe
- Žádný předmět

24. Jak vás označený předmět/y ovlivnil/y?

- Vyučující a jeho výklad
- Probrané téma
- Výzkum
- Názory kolegů/kolegyň
- Jiné? _____

25. Vyjádřete označením jednoho čísla na škále od 1(souhlasím) do 4(nesouhlasím), do jaké míry souhlasíte/nesouhlasíte s následujícími výroky:

1. „První dítě by žena měla mít do 30 let.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
2. „Lidé by měli uzavřít manželství před narozením dítěte.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
3. „Povinností každé ženy, by mělo být pořízení alespoň jednoho dítěte.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím

4. „Pro výchovu dětí je důležité, aby jejich rodiče byli manželé.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
5. „Odkládání mateřství je velmi rizikové.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
6. „Rodičovská dovolená by měla trvat nejméně 2 roky.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
7. „Pro založení rodiny je důležité finanční zabezpečení.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
8. „Matky starší 35 let se mohou intenzivněji věnovat výchově potomka než ženy mladší.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
9. „Druhé dítě by mělo být v rozestupu nejméně 2 let.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
10. „Mladší rodič je pro dítě lepší než rodič ve vyšším věku (nad 40 let).“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
11. „Lidé by měli mít co nejméně potomků, planeta je přelidněná.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím
12. „Ve 35 letech je žena na mateřství už stará.“	1 souhlasím	2 spíše souhlasím	3 spíše nesouhlasím	4 nesouhlasím

PŘÍLOHA P 2 – VÝSLEDKY VÝROKŮ Z DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

	souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	nesouhlasím
První dítě by žena měla mít do 30 let.	67 (58,8 %)	35 (30,7 %)	11 (9,6 %)	1 (0,9 %)
Lidé by měli uzavřít manželství před narozením dítěte.	15 (13,2 %)	30 (26,3 %)	49 (43,0 %)	20 (17,5 %)
Povinností každé ženy, by mělo být pořízeno alespoň jednoho dítěte.	5 (4,4 %)	22 (19,3 %)	45 (39,5 %)	42 (36,8 %)
Pro výchovu dětí je důležité, aby jejich rodiče byli manželé.	4 (3,5 %)	24 (21,1 %)	42 (36,8 %)	44 (38,6 %)
Odkládání mateřství je velmi rizikové.	49 (43,0 %)	59 (51,8 %)	8 (7,0 %)	0
Rodičovská dovolená by měla trvat nejméně 2 roky.	74 (64,9 %)	34 (29,8 %)	4 (3,5 %)	3 (2,6 %)
Pro založení rodiny je důležité finanční zabezpečení.	70 (61,4 %)	43 (37,7 %)	1 (0,9 %)	0
Matky starší 35 let se mohou intenzivněji věnovat výchově potomka než ženy mladší.	7 (6,1 %)	6 (5,3 %)	52 (45,6 %)	49 (43,0 %)
Druhé dítě by mělo být v rozestupu nejméně 2 let.	38 (33,3 %)	58 (50,9 %)	15 (13,2 %)	3 (2,6 %)
Mladší rodič je pro dítě lepší než rodič ve vyšším věku (nad 40 let).	52 (45,6 %)	46 (40,4 %)	13 (11,4 %)	4 (3,5 %)
Lidé by měli mít co nejméně potomků, planeta je přelidněná.	5 (4,4 %)	8 (7,0 %)	32 (28,1 %)	69 (60,5 %)
Ve 35 letech je žena na mateřství už stará.	19 (16,7 %)	31 (27,2 %)	45 (40,4 %)	18 (15,8 %)